ספר מראה האופנים

מהללי אני האיש שלמה / בן אברהם שמי לאביגדורים
אחבר ואשורר ואברר / לחבר שיר זקו׳ מעיר נזורים
בברורים ומעגלים בתוכם / דבר דרכו בנה ליקרים
וכוכבים וחכמתם וחקם / כמו אורים לעיני כל מאירים
במספרם כשפעם לאמר / דבר חכמה ומוסר לבקרים
בבינה משתיק הרים ומדע / עמוקות כן ונסתרים ברורים
כל קטן והוא מתן ומוהר / לורעי דת ודת שכל וחוקרים
ויאכלו מפרי ידי ומתן / והרבה בכל מדע סדורים
והמשכיל בזה ספר ויבחן / יהי נוטה בשלום כנהרים

אמר שלמה בן אברהם אבגדור בהיותי במושב עטות חכמי הנוצרים היושבים
מישיבה כתובות ומלומד המבינה יודעי בינה לעתים תמעות הגלגלים
ומהלכם דרושים והוקרים גלגלים ומשלים אחרי קולחכם אחד מדבר בפלגות יקרי
ספרי זאת החכמה סלעי משכר מבין עשמאו סתרי דברי פיהם חכם הקוים קו לו קו
אולם מספק הרים לשבח לפאר להם ולקלס זה הספר הנק׳ בלשונם שפירא
מהוא ספירא המשען אורי שפר ומט הוא מעט הכמות הוא גדול הרעלות דברי
ושפי אוכים ונבוחים מספיקים בידיעת הכבוד בגלגלים והרחיב בוראי ספרי
שבהן מעלתן ובלשון דבריו וחוקם אחרי תלקתו ומחלה מלו אהבתו עיר
מצאתו ומראה הספר והנה הוא יפה תואר ומראה וסגולות מלכי׳ ולחבר מדע
בדתו אמר ואצר נחמר להשכיל מדע האור ולאור מיוסד בבבלות הקטר ואבוא
אלו והבאתין על מנר כמו זה בדן משכתן או יחבר הותי הסירותי לשון שלמה שבין
מעלת והעתקתין הלכתו מעיהור לשון כשרתי נכרתו ומתנה לחוכמים וקראתין
מראה אופנים להיותו מורה ומראה תנועת הגלגל באופני תנועת הגלגלים ואורך
הימים וקצרם ומהלך תנועות הכוכבים בשלום ובצורם : ובהיות ידוע ומפורסם
באומתי חסרון ידיעתי בלשונם ובלשוני אוחלה ואחין ואבקש מכל אשר ימצא
בספר הזה עברו ונעקש ידיעי לזכות ויחסהו על חסרון ידיעתי ובמתק לשון
מעותי כחק אהבי בעלי החכמה : ומאת השם תהיה משכרתי שלמה כי לא
הרבו והחבר אבי השיאני ער ססי גדולה ומשגתי על הקראו והמעלה
ולכו נגלו : לחברי מאחרי ימלאוני ואמצא יקר לא כוונתי ואם בשגה מעיני
ואמצא משרתם האופנים והחוקר בחשבון מהלכו יקותו והיום ההביט במעלה
ה׳ בנפלאות מגדלו וזכה לחזות בנעם הידיעה לבקר בהכלות ובזה המחקר יקר
מהחכמה ומכבור כבוד לק׳ו׳ ויגיע בתאורי שנים ומדות : השמים מספרים
כבוד אל ומעשה ידיו מגיד הרקיע :

אמר המחבר זה הספר שחלק ... ומקצת ספרי רוחניים: זה הספר חכמות חובר
לה' שערים: ה' שער ... שורה ויראה האופני: כל מה שיראה בו בתכלה
הראשון בבאור מהות הכדור וקוטר הכדור וקוטביו וצורת הספירה ש[ה]ם העולם
אשר היא ... שער השני והשני: גלגלים אשר מהם יתרכב זה הכדור החמרי ומיני
ובין השמים: השער השלישי ... ומקצתם: השער ג' ורחב הכוכבים ...
...לקחהו וה... חלוק יושבי הארץ וחלוק האקלימים: השער ד' ורחב
הגלגלים ומהלך המשתנה וסבת הליקות: השער הראשון בבאור מהות הכדור
ונברדו: ואומר ... הכדור וגדרו ... ראשון קוטר החכם הוא:
הכדור הוא מהלך שטח אחד שגלגלו ... הקוטר ... על ... קוטביו וקווו:
ולפי ... הכדור הוא ... האופן: הכדור הוא גוף ...
... בשטח אחד ובאמצעו נקודה אשר כל הקוים היוצאים ממנה אל המקיף הם
שוים: וזאת הנקודה נקראת מרכז: והקו העובר על המרכז ... אל שני קצוות
מהכדור המקיף זה נק' קוטר: ושתי נקודות המתגבלות הקוטר נקראו קוטבי העולם:
הכדור נחלק לשני חלקים כפי העצם וכפי המקרה: ואומנם כפי העצם יחלק
אל גלגל תשיעי הנק' מתנועע ראשון ואל גלגל הכוכבים הקיימים והוא
גלגל שמיני ואל שבעה גלגלי המשרתים אשר האחד גדול מחברו כפי מה שיתרחק
מן הארץ ולזה גלגל שבתי הוא יותר גדול ... היותר קטן כפי מה שתראה
בתמונה זו: ...

כל ...
...
... היא ...

... העולם ...
...
...

כאשר ... אשר בכדור ...
... אין ...
אבל האופן ...
... אחר:

ב

אמנם כי הנקרא יהלך על כדור ישר ואל כדור נוטה ... ישראל
השוכנים תחת משוה היום ... והנה ... ונקרא ישר כי שני הקטבים
עומדים שם ביושר : וזה האופק שלהם חותך משוה היום ... הוא
חותך ישר כדורו : וקראו כדור נוטה אל השעור אשר משוה היום אל ... אחר
מהקטבים יגבה על אופקם יותר מהאחר : ואופקם חותך משוה היום ...
... ישר : **העולם** נחלק לשני חלקים בחלק ספירי, עליוני וחלק יסודי :
אמנם החלק היסודי ... יחלק אל ד' חלקים ...
... הארץ והיא כמו מרכז בתוך ... וסביבה המים וסביב
המים האויר וסביב האויר האש והוא ... מעגל החלקים ...
... כמו שבאר ארסטו בספר אותות עליונות ...
... : ואלו הד' נקראו יסודות ... האחר ...
... : היסודות הם ... והם חלקים ראשונים ...
... שיחלקו ... כער ...
... והם שלשה עומדים סביב הארץ ...
... הארץ ... המים ... : וכל היסודות ...
... הארץ והיא כמו מרכז בעבור ... הקצוות ...
... : ומעלה מהיסודות העולם ... הספירי ... אשר ...
... סובב ... סבוב ... : והפילוסוף קורא אותו גשם חמישי :
... כמו שאמרנו והם ... : ... הככבים הקיימים והגלגל האחרון

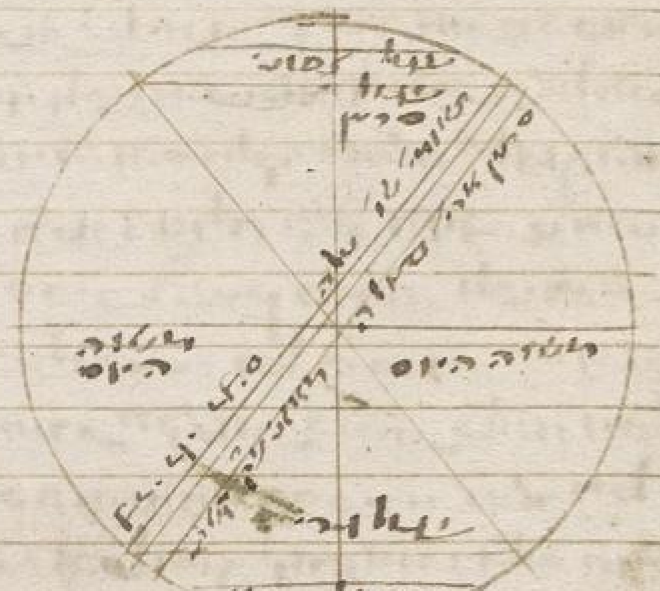
והוא המתנועע הראשון ואין
התנועה כל אחד מהם ...
חבר אשר ... ותנועות הם
שתים : האחת היא תנועת הגלגל
האחרון והיא על שתי קצוות
הקוטב ... הקוטב ... והקוטב
הדרומי והיא ... ומערב
ויחתוך אותו משוה היום לחצין :
... הככבים אשר ...
תנועה אחרת ...
... קוטבים רחוקים
... התנועה הראשונה
... : אמנם הגלגל

... היסוד ארבעה שיורכב ... דבר ...
... שיורכבו ... שיורכב ... והם ... המורכב
ראשונה ... הגוף והאברים : ...
... בעבור ... חסר ... שיתפרדו ...
היה ... : ואם ... היה ...
... הרכבה : ד' שיתפרדו החלקים שחלקי האש
אש : ... אויר ... וכל גשם ...
... והיסודות ... : ... גשם
... ומורכב ... שאינם מורכב
... אחר : ... אויר והם חלקים ראשונים
... האויר ... הם חלקים ראשונים : ...
... ראשוני ... אויר ... האחר :

ונקרא ... משוה ... התנועה הראשונה ... כדור השמים ... הגזור

... מי ... ... יהיה ... ... והוא הארץ

כי החומר והצורה סבה לתנועות היסודות והשלם כי היסוד : אמנם יקבל
סבה לחומר ולצורה כי הם עלולים לחומר ולצורה ולא מורכב : אשר
ולא מורכב חומר וצורה כמעשה הגלגל ואין אחר ראשון הוא : כי התנועה
הדבר / הקרוב / והם ראשונים / והאחרים והבלתי ראשונים והלוחות : הראשונה
קרובי / לאחר והיסודות הראשון אומר כשני מינים : כי האחד / יתנין
בהתסבב האופן
הפך יום ולילה אחד והשני / עולה על התנועה המשבחת / ואמר כמו גלגלי המזלות
אלה מעלה אחת וזאת התנועה השנית תהיה אצל המזלות ולשני חוטים
שנים כמו שיתבאר באות התמונה : וכל אחד מן המשרה / ולא גלגל ומאחר
אשר בו ינשא התנועה המאחרת
המשבחת אל התנועה הראשונה :
כמו / ומהלכו / כמו שבתי כל שנה
ולא יב ומאדים כמו שני / וחצי / ...
... והמה בשלשה יום ...
... בקרובה ... וכוכב ...
... היום ... כמו יום ...
שנים : באשר התנועה מ...
המאחרת ומערב הראשון
על זה כי הכוכבים ירצו מן המזרח ויעברו
ממערב ... אחר ... אשר ... אל המזרח ...
... ולא אוחר : ... כי הכוכבים אשר הם סביב הקוטב ...
... כמו אחד ... סביב הקוטב
... התנועה אלו הכוכבים / בין השוקעים ובין ... הוא מבואר
כי התנועה הוא ממזרח למערב : באשר השמים כדמות כדור יראה ...
... והם ... והכרח : ... הוא כי אין ...
... כי הצורה היותר ... היא הכדורית ...
כל הדברים / ... הצורה היא יותר ... והכרח כי אלו היה העולם
בצורה אחרת זולת הכדורית והיה על צורת ... זויות או מרובע זויות או צורת
... שיהיה ... שיהיה ... ולא ...
... אלו ... כמו שמבואר ... אלו הזויות ...
... כי השמים אין להם צורה כדורית אבל יש לה צורה זויות אין

ומשלה כן הנה בסבוב הגלגל אשר לרבוע זויות ישוער אל מקום יותר מהגבוה
הכדוריות ותנועת השמים היא ממזרח למערב כמו שבארנו ואם היה כמו המתנגד
המתנגד הנה הזויות הסובבים / ישוער אל מקום אם לא אם לא יתחייב
שיהיה לא נמצא כל מקום וזה חלק אחר מהגוף הבלתי אפשרות. ואם ישער אל
מקום המקום ההוא קודם היה רק אז היה. אם היה כן יתחייב שיהיה מקום
בלי גוף וזה הוא חלק אחר מהגוף הבלתי אפשרית. ואם לא האמר זה אי אפשר
כי המקום המחזיק אותו מקום הגוף למעלה מהשמים והוא גוף כמו שבאר
הפילוסוף בראשון משמים והעולם ועוד. עוד טענה אחרת כמו שאמר לפרגאני:
אם היו השמים שטוח / לא היה מחויב שיהיה מרחק מאות השמים מאתנו על
שעור אחד אבל היה מחוייב שיהיה יותר קרוב אלינו מכל מקומות השמים
מה שיהיה לנוכח ראשינו והכוכב השעור שם יראה יותר גדול מן היותו
אצל זריחה ואצל השקיעה ; ואנחנו נראה ההפך כי הכוכבים והשמש יראו
יותר גדולים בזריחה ובשקיעה ממה שהם נראים / באמצע השמים ; והסבה
האמתית איננו כי הענין ממה שנראה נוספת אלינו בזריחה ובשקיעה הוא
בעבור רוב האדים בחורף ועם המטר יעלו אדים מן הארץ וישימו בין
מראותינו ובין האופקי / ויראו אותם אלינו יותר גדולים ; והדמיון לזה אבן תשלך
מטבע אחד בתחתית המים ולרוב עמקם יראה יותר גדול ממה שבתוך
האמתית ; באשר הארץ כדורית כרור הראיה על זה כי המזלות והכוכבים
לכל אנשי העולם אינם נראים / כשוני וזה נראה מהמזרח / המתחדש /
ומעלה כי ליקוי אחד מהלבנה אשר נראה אותו בשעה הראשונה מהלילה יראה
אל המזרח.. בשעה שלישית והוא כי הלילה ליקע מהם השמש והיה לילה והסבה
לזה כדוריות הארץ ; והראיה על זה כי הארץ תתקרב אל הכדורי / מצפון לדרום
ומדרום לצפון כי יש כוכבים יסבבו הקוטב הצפוני אשר הם נגלים / לנו תמיד ;
וגם יש כוכבים / סביב בקוטב הדרומי אשר יסתרו לנו תמיד לעולם ; הנה אם
ילך אדם מצפון לדרום יהלך רב הנה … הכוכבים / אשר בתחלה היו נראים /
עתה הם נסתרים והסבה בזה הוא כדורי הארץ ; עוד ראיה אחרת אם היה
הארץ שטוחה הנה יתחייב שתהיה זריחת הכוכבים / ושקיעתם אל המזרחיים ואל
המערביים / בעת אחת ואולם האמת הוא ההפך ; ועוד אם היתה הארץ שטוחה /
מצפון אל דרום הנה הכוכבים / אשר הם נגלים / לנו תמיד יהיו.. … שיראו לכל אנשי העולם
וזה כנגד מה שנראה אותה שטוח / ועוד זה והפילוסוף … ואם לפי האמת היא
כדורית / כמו שאמרנו ; כן אשר המים תתקרב אל הכדורי / ; הראיה על זה שנשים
אות אחת בתוך הים ותלך הספינה כל שרבי העומד אצלה המשך לא יוכל

ראיה הסימן המונח בספינה על חוף הים אדם העומד על ראש התורן יראהו והעומד
למטה אצל האדם ביותר מהחוייב שיראה העומד אצל התורן עם קרוב.
והעומד למטה והעומד על ראש התורן הספינה כמו שנראה זה ממקומו שלכ.
הראות שלהם אל העור: והסבה בזה היא גבנונית המים ונעלם חוזה כל המקום כמו השבים
והארי: עוד ראיה אחרת הנה המים [illegible] החלקי והחלק [illegible]
והחלק המים כמו השלם של השבי. ירצו [illegible] הטבעי שהוא הכדורי.
[illegible] קטן [illegible]: הראיה כי האויר מתקרב אל הכדוריות הנה יראה כי
האויר הוא [illegible] אשר [illegible] אחרי: והנה יקח [illegible]
המים אשר [illegible]: [illegible] יעלה ויעלה עד
[illegible] ויקח [illegible] המכדוריות אל המים:
ה ראיה כי הארץ באמצע העולם יתבאר הנה הסבה. ירצו על שעור אחד
באמצע השמים ובשקיעה ובזריחה ויורה זה כי המרחק אשר בין השמים
והארץ [illegible] אחר [illegible] הארץ מהשמים במקום אחר ויתבאר
האחד יתחייב שהעומד בחלק יותר קרוב מהשמים לא יראה חצי השמים [illegible]
הפילוסוף [illegible] כי [illegible] שיהיה האדם [illegible]
נטה אל הזריחה ויראה חצי השמים [illegible]: [illegible] כי הארץ
כמו מרכז אל המקיף וכי היא נקודה בערך [illegible]
[illegible] בערך אל המקיף הנה [illegible] שנראה חצי השמים [illegible] שעם
אחד [illegible] הארץ [illegible] על מרכז הארץ באמצעותה. והנה
השוכן על מרכז הארץ באמצעותה יראה חצי השמים ובכמו כן העומד על הארץ
יראה חצי [illegible] הארץ עד [illegible]
[illegible] שעור הארץ [illegible] וכי היא נקודה בערך
אל המקיף: אמר [illegible] כי [illegible] קטן [illegible]
[illegible] הארץ [illegible] בערך אל [illegible] נקודה [illegible] הארץ שאין
לה שעור בערך ואינה אלא נקודה: הראיה כי הארץ היא באמצע [illegible]
[illegible] היא כבדה [illegible] והמרכז היא נקודה באמצע
העולם והארץ היא כבדה אם כן תטה אל הנקודה ההיא באמצע [illegible]
דבר אשר [illegible] מהאמצע אל המקיף [illegible] והארץ [illegible]
מהאמצע אל המקיף אם כן היא [illegible]: כל [illegible] הארץ וארכה
ורחבה [illegible] הפילוסופים [illegible]
[illegible] אלף [illegible]

במדינות קו השוה ולא יגיע אל גובה השמים כלו והאופק יעבור הקוטבים [illegible]
כלומר שיקיפו הגובה והרחב נכוחו אל האופק כי ישר [illegible] עד כלה.
השלישי כבר שיגביה הקוטב מעלה אחת אחר א' כי אחר [illegible] אשר הוא
[illegible] אלשמאריאש [illegible] המעלה [illegible] עד
הארץ כמה האופן והוא [illegible] מעלה [illegible] מעלות הגלגל [illegible]
[illegible] בחכמת התשבורת [illegible] עד
יום קשת [illegible] קוטר הארץ כמה האופן. והוא שתחשוב [illegible]
[illegible] האופן [illegible] חלק אחד [illegible] אשר יקח השלישי [illegible]
[illegible] אחר והוא שיעור קוטר הארץ [illegible]:

השער השני

[illegible] הכדור שהם קטנים והם גדולים כמו שהוא
[illegible] כשטח הכדור אשר
[illegible] הכדור [illegible] קטן [illegible] כשטח האחר
[illegible] הכדורות [illegible]
[illegible] היום [illegible] הכדור [illegible]
[illegible] כי [illegible]
[illegible] והוא [illegible]
[illegible]
[illegible] התנועה [illegible]
[illegible] הראשון [illegible] האחרון [illegible]
[illegible] התנועה [illegible]
אשר הוא [illegible] קטן והתנועה [illegible] הארץ
[illegible]: התנועה [illegible]
היא [illegible]
[illegible] התנועה [illegible]
[illegible]
[illegible] התנועה [illegible]
[illegible] הראשון כי הוא [illegible]
[illegible] קטבי העולם: [illegible] כי קוטב [illegible]
[illegible] קוטב [illegible] והוא [illegible]
[illegible] הקוטב
[illegible]
[illegible] הקוטב [illegible] קוטב [illegible] והוא

כאשר ידעת · ואלו החלקים הם שתי נקודות [illegible] · קו [illegible] קיימו כלה ·

[illegible] ועליהם יסובב העולם כלו ועל זה [illegible] החכמים ויש נפסק

שגלגל אחד גדול [illegible] אשר יחתוך משוה היום לחצאים שוים והחלק האחד ממנו

יהיה לצד צפון והאחר לצד דרום ושם גלגל המזלות בעבור היות י״ב מזלות [illegible]

בו · וכפי תנועת המזלות בהם [illegible] בזה העולם [illegible] ההויה וההפסד ·

וכל זה [illegible] ויש קוראים אותו [illegible] גלגל

הבעלי חיים וזה בעבור היותו נחלק לי״ב חלקים שוים וכל חלק מהם יאמר מזל ויקרא

כלם המזלות בעבור [illegible] בתוכו ובעבור [illegible] של

[illegible] ובעבור [illegible] ויש קוראים אותו [illegible] גלגל [illegible] המזלות בעבור

היותו נושא המזלות כלם והם [illegible] ארסטו [illegible] הויה והפסד

[illegible] קורב השמש ורחקו [illegible] הנושא [illegible] המתחלפים ·

[illegible] המזלות הם אלה [illegible]

וכל אחד מי״ב מזלות יחלק לל׳ מעלות [illegible] גלגל המזלות יש בו שס׳ מעלות [illegible]

[illegible] וכל מעלה נחלקת [illegible] שניים ועד [illegible] ·

[illegible] גלגל המזלות [illegible] מעלות [illegible] וקטנה [illegible]

[illegible] הם [illegible] קווים [illegible]

[illegible] לצד [illegible] י״ב מעלות [illegible]

[illegible] אשר יחתוך [illegible] לצד צפון [illegible]

לצד דרום [illegible] השמש [illegible]

[illegible] אם יקרה [illegible] או יהיה [illegible] ואם [illegible] או יהיה [illegible]

והשמש [illegible] בזה הקו [illegible]

[illegible] בזה הקו [illegible] לצד דרום [illegible] האחר [illegible]

שהוא לצפון [illegible] כי החלק [illegible] אשר [illegible]

[illegible] לצד צפון [illegible] והם [illegible] ·

המזלות שהם בחלק האחר [illegible] לצד דרום [illegible] · [illegible]

[illegible] כאשר [illegible] השמש [illegible] או [illegible] בזה [illegible]

[illegible] ולפי זה הדרך · [illegible] האחר [illegible] כי המזלות הם [illegible]

[illegible] אשר יקראו [illegible]

[illegible] ולפי זה [illegible] או השמש הם [illegible]

[illegible] האחרים · [illegible] אחת והאחר [illegible]

[illegible] המזלות [illegible] י״ב מזלות [illegible]

[illegible] הכדור לי״ב חלקים [illegible] וכל אחד [illegible]

[illegible]

ודע כי [illegible] כי המזלות [illegible] וזה כוכב כי [illegible] אחד [illegible] יש לו י״ב מעלות [illegible] ארוך ·

הי״ב חלקי [illegible] ושם [illegible] עם הצורה [illegible] בין שני הקטבים: ולפי
זה הדרך אשר דרכו בה קו המשוה הנה הכוכבים אשר הם סביב הקוטב
אמרו [illegible]: ודע שהרגע כי יש עגולים אחרים גדולים בכדור נקרא
בלשונם קולורוש והם בכדור [illegible] מקום עמידת השמש ומקום ב׳
השווים וזה [illegible] בשמונה [illegible] מזל השור: והן [illegible]
כי [illegible] השור: [illegible] חצי עגול [illegible] העגולים חציים לבד
[illegible] עגולים [illegible] אחד
הם עגולים גדולים [illegible] השור [illegible]: ודע שהעגול [illegible]
השור החמשי מקום עמידת השמש יעבור על שני קטבי העולם ועל קטבי
אזור המזלות ויעבור [illegible] השמש הגדולה שהם ראש גדי וראש
סרטן והנה כאשר הנקודה המשוה [illegible] במקום אשר [illegible] השור
נקראהו מקום עמידת השמש הקיצית כי כאשר יעבור השמש בו אז היא עמידת
השמש הקיצית ולא [illegible] השמש [illegible] ונקרא [illegible] ראש
הנקודה [illegible] ראשון: ודע כי [illegible] עגול [illegible] השור
אשר הוא [illegible] מקום עמידת השמש הקיצית ובין [illegible] היום [illegible]
השמש הגדולה והיא [illegible]: [illegible] הנקודה המשוה
[illegible] מקום עמידת השמש החורפית [illegible] והנקודה
[illegible] היום נקראת [illegible] השמש הגדולה [illegible]
[illegible] עגול [illegible] השור האחר יעבור על שני קטבי העולם ועל שני השווים
והם נקודת ראש טלה וראש מאזנים [illegible] העגול [illegible] השור החמשי השווים;
[illegible] שני עגולים [illegible] השור [illegible] על קטבי העולם [illegible]
[illegible]
מקום [illegible] עמידתן [illegible]; כי יש שני עגולים
[illegible]; אחרים גדולים בכדור
והם אופק חצי היום
והאופק; [illegible] אופק חצי היום הוא עגול עובר על קטבי העולם ועל נקודת
[illegible] אופק חצי היום [illegible]
[illegible] כאשר יהיה השמש על נקודת [illegible] אופק חצי היום [illegible]
[illegible] אז יהיה [illegible] חצי היום: ודע [illegible] אין
[illegible] עיר אחת [illegible] אופקי עגולי חצי
היום שלהם [illegible] בין שני אופקי חצי היום שלהם [illegible]
אורך העיר [illegible] אופק חצי היום שלהם [illegible]

ומזרח ומערב שוה : ואמנם האופק הזה שעליו אשר הבדיל בין מה שיראה
ממה הכדור ומעלה על הארץ ובין מה שיסתר ועל כן נקרא מבדיל האור . ואמר נ״ב
הוא עגול והוא נחלק לשני חצאים אשר [illegible] ואמר אופק ישר אל מקום
היושב עליו שבה ראשם תחת עגולת משוה היום כי יהיה האופק שלהם
הוא עגול עובר על קטבי העולם וחותך משוה היום לשני חצאים שוים
ולזה נקרא ישר : ואמר אופק נוטה אל אשר אחר מקומם ינטה על אופק
והנה אופקם יחתוך משוה היום אל חצאים בלתי שוים : ודע כי נטות ראשי
[illegible] קוטב האופק ומזה יראה כי שעור גובה הקוטב על האופק הוא
כשיעור נטות הראש ממשוה היום : וכן יתבאר שהוא [illegible] אחר [illegible]
השור הראש ומקום עשירית אשר הוא ממשוה היום עד קוטב העולם : עוד
נקח [illegible] אחר וזה העגול [illegible] נטות [illegible] על האופק
[illegible] כי כבר [illegible] נקודות [illegible] הוא קוטב
האופק [illegible] עם עגול אחר [illegible]
[illegible] השוים [illegible] כי [illegible]
שוה : [illegible] דבר שוה [illegible]
אשר הוא בין נטות ראשי [illegible] וקוטב העולם [illegible] יהיה שוה [illegible] קוטב
העולם על האופק [illegible] נטות הראש ממשוה היום : כבר התבאר [illegible]
עגולים הגדולים : [illegible] עגולי הקטנים [illegible]
[illegible] הראשונה [illegible] אשר הוא מקום עשירית [illegible]
[illegible] העולם [illegible] עגול זה והוא העגול האחרון [illegible]
[illegible] עגול [illegible]
[illegible]
[illegible] אשר [illegible] ומקום [illegible] עגול אחר [illegible]
[illegible] והוא העגול האחרון [illegible]
עשירית [illegible]
[illegible] : הנה [illegible] אשר הוא חלק [illegible]
[illegible] סביב קוטב העולם [illegible] אזור [illegible]
סביב קטבי העולם : והעגול אשר [illegible] הוא קוטב אזור [illegible] סביב
קוטב העולם [illegible] העגול [illegible] : והעגול האחר אשר [illegible]
הקוטב האחר [illegible] סביב קוטב העולם [illegible] עגול [illegible]
[illegible] השמש [illegible] שוה [illegible] והקוטב אזור
[illegible] לקוטב העולם : וכן יתבאר [illegible] השור [illegible] מקום עשירית

6

השמש העובר על קטבי העולם ועל קטבי אזור המזלות ויקח מזה הקשת אשר
ממשוה היום עד קוטב העולם [illegible] הקשת אשר מראש סרטן עד קוטב אזור
המזלות [illegible] רביעי עגול אחד בעצמו הם שוים הנה רביעי וזה העגול
[illegible] השור אשר הוא ממשוה היום עד קוטב העולם שוה אל הרביע האחר
וזה העגול [illegible] השור אשר הוא מתחלת סרטן עד קוטב אזור המזלות [illegible]
מזה [illegible] שוה והוא הקשת אשר מתחלת סרטן עד קוטב העולם הנה
הנשאר יהיה שוה לנטיית השמש הגדולה ושעור מה שהוא בין קוטב העולם
וקוטב אזור המזלות לפי שהוא [illegible] העגול הלבנוני שוה במרחק אל קוטב העולם
ואל [illegible] : הנה [illegible] החלק הנראה ממעגל [illegible] השור והמעלה
הראשונה מסרטן ובין עגול הלבנוני [illegible] בקרוב אל נטיית
השמש הגדולה או אל חלק הנראה ממעגל [illegible] השור שהוא בין עגול הלבנוני
וקוטב העולם הלבנוני אשר הוא שוה אל נטיית השמש הגדולה : ולפי שגלגל
השור יש בו [illegible] מעלות כמו שאר עגולי הכדור ורביעו הוא צ' מעלות ונטיית
הגדולה [illegible] היא כ"ג מעלות [illegible] החלק הנראה
בין עגול הלבנוני וקוטב העולם [illegible] אשר [illegible] בקרוב [illegible]
מעלות [illegible] הקשת הנראה
בין [illegible] ובין עגול הלבנוני : ולפי זה [illegible] כי הקשת הוא [illegible] בקרוב
אל שעור נטיית השמש הגדולה : [illegible] וראוי שתדע כי משוה היום עם שני
עגולי הקטבים [illegible] העגולים [illegible] והנכוחים [illegible] אשר יהיה מרחק הראשון אל השני
כמרחק השני אל השלישי [illegible] אבל נקראים שוים שוים
[illegible] העגולים [illegible] האחד שוה הרחוק אל האחר [illegible]
[illegible] נקראים משוה היום השוה והנכוחים עגולי [illegible] השמש הקיצית
הנכוחה עגול [illegible] השמש החרפי הנכוחה עגול הלבנוני השוה
והנכוחה עגול הדרומי הנכוחה [illegible] וראוי שתדע כי
הארבעה עגולים הקטנים הנכוחים [illegible] שני ההפוכים והעגול הלבנוני
והעגול הדרומי [illegible] ומן [illegible] מזה [illegible]
[illegible] אשר [illegible] והרביעה [illegible] בין שני ההפוכים היא [illegible]
[illegible] השמש [illegible] : ומן שני [illegible] והעגול
הלבנוני והעגול הדרומי סביב קטבי העולם [illegible] הקור
[illegible] כי [illegible] השמש רחוקה [illegible] וזה ראוי שתבין [illegible] הארץ [illegible]
[illegible] אשר האחת היא בין [illegible]
[illegible] והעגול הלבנוני והאחת היא בין [illegible]
והעגול הדרומי הם [illegible] הרביעה [illegible] והיא [illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

שער ג׳ ביציאת הלבנה

[illegible]

על השמש על האופק [illegible] הנה הוא הגבוה.. וזה יאמר שיקע [illegible] על [illegible]
השקיעה [illegible] בעין החוץ
כהיות השמש [illegible] על זה הדרך שקדם: והנה [illegible] היא כאשר יעלה
[illegible] על האופק אחר שקיעת השמש [illegible] זריחה [illegible] כי [illegible]
[illegible] : [illegible] זריחה [illegible]
[illegible]
השקיעה [illegible] האופק מה שקדם : והשלישית היא כאשר נראה הכוכב [illegible]
[illegible] רחוק השמש [illegible] אשר [illegible] היה [illegible]
השמש [illegible] היא [illegible]
[illegible] הישר [illegible]
כי זריחת [illegible] והוא החלק [illegible] היום אשר [illegible] על האופק [illegible]
[illegible] זריחה ושקיעת חלק [illegible] היום [illegible] תחת האופק [illegible] : ויקרא עליה
ישרה כאשר [illegible] בגלגל הישר [illegible] בגלגל הנוטה והבלתי ישרה
היא כאשר [illegible] בגלגל הישר [illegible] בגלגל הנוטה ויקראו [illegible]
[illegible] הדרך [illegible]:
[illegible] אשר [illegible] נקודות
[illegible] אשר [illegible]
[illegible] היום [illegible]
[illegible]
[illegible] אשר [illegible] נקראו [illegible]
הישר [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] הנה [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] אחר [illegible]
[illegible] וכפי זה הדרך

ירצה [illegible] [illegible]

מעגל

נכון [illegible] [illegible]

יהיו היהיו אשר הם מתחלפות עד סוף רביעי : ואכל מעגלי הנטוי/ שלהם
העליון בכל גלגל המזלות/ כלכר זה ומתחלפות נקודות שתי הלשון/ כי חלק גלגל המזלות/
הוא
אשר הוא מתחלפות שלו עד סוף רבועו יורד עמנו : והעגול המשוה הוא המשוה
לדוק יהיה החלק האחד עם חצי האחר מהמשוה הוא נחלקו חלקי החלקים
בחלקים כי כל חצי גלגל המזלות/ שהוא מתחלף שלו עד סוף רבועו . ויצטרך עליהם
בגלגל המשוה ועליהם בגלגל הישר הומים החלקים המתחלפים והפך זה
בחצי האחר מגלגל המזלות/ אשר הם מתחלפות ומאזנים עד סוף דגים כי יצטרך
עליהם בגלגל הישר ועליהם בגלגל המשוה : ובזה יתבאר החלקים וזה
יתבאר השעות הקצרות אשר כבר קדם ומעלה ויתבאר כי הקשת אשר ילך
לגדי שלו עד סוף בגלגל תחסר עליה על עליית חלקי אורך הקשת בגלגל הישר
והקשת האחר אשר מתחלף ומאזנים עד סוף דגים תצטרך עליהם על עליית
חלקי אורך הקשת בגלגל הישר : והתוספת הוא כפי מה שחסרה אורך הקשת
האחרת ויתבאר מזה שכל שתי קשתות שוות שלו לעולם זה וכשיתחברו עליהם
בגלגל המשוה יהיה שוה לעלייתם בגלגל הישר כי כל אשר יחסר הקשת האחת
תצטרך הקשת האחרת כי אעפ שהקשת בעלייתם אינם שוות הנה כל אשר תחסר
האחת תצטרך האחרת :. ושער יתבאר מזה שבעגולי הנטוי כל שתי
קשתות שוות שמרחקם מנקודת ראש טלה ומאזנים מרחק אחד עלייתן שוה :
ומזה שקדם יתבאר הימים/ היומי/ הטבעיי/ : ואם כי היום הטבעי סבוב
עגול המשוה היום עם חלק מגלגל המזלות שילך השמש כתנועה היומית זה
ההפכית לתנועת גלגל היומי : ונפרש עליית הקשתות והחלקים ההם אשר ילך
השמש בתנועת ההיא אחרת ובעבור תנועת גלגל היומי יתחלפו בעגולי
הישר/ ובעגולי הנטוי כמו שקדם : ועל המנהג יראה ויתחלף התוספת עליית
ההם : והנה אפשר היומי הטבעי/ יתחלף בהכרח בעגולי הישר/ וסבה
אחת והיא נטיית גלגל המזלות ובעגולי הנטוי/ לשתי סבות : האחת בעבור
נטיית גלגל המזלות/ ובעבור הרחבות/ נטיית האופק/ הנטוים : ולפי דרכיו/
לסבה שלישית : ואחר שנודע כי כאשר ילך השמש מנקודת גדי ויעבור דרך טלה
עד נקודת סרטן ימים בכח ההליכה ההליכה ההיא קצר בעגולי/ קו/ והמעיו/
הגדל ברחביו : ואם עלית האחרת לא יקראו עגולי/ לכל עם ערך העתה
כי לא יהיה שוין לחוש ובמספרם נכלל עגולי מקום ההתחלפות השמש ושתי
מקומי מקוות השוויים : ושער ימים השמש כאחת לעגולים
אשר כבר קדם בעברו דרך מנקודת סרטן דרך מאזנים עד ראש גדי ואלה
העגולי/ יקראו עגולי הימי/ הטבעיי/ והקשת אשר יראה מהם על האופק הוא

קשת היום המאזני והקשת האחר אשר הוא תחת האופק הוא קשת הלילה :
ולפי שבשני המזלות הישרי האופק יעברו על קטבי העולם ויחתכו כל אלו הקוים
הקוים לחלקים שוים יתחייב אם כן שקשת היום וקשת הלילה אלו העומדים תחת
משוה היום יהיו שוים ואורך הימים והלילות שוים ועל כן בזה המקום שיהיה
השמש אצל משוה המזלות האופק תחתך משוה היום בלבד לשני חלקים
שוים ובהיות השמש באחת משתי אלו נקודות משוה היום אז קשת היום
שהוא וקשת הלילה יהיה השווי כלל בכל הארץ אבל בשאר המעגלים תחתך
האופק לחלקים בלתי שוים עד שכל המעגלים אשר הם ממשוה היום עד סרטן
ועגול סרטן [illegible] קשת היום תעדיף על הקשת אשר היא מתחת האופק
ולזה כל זמן שילך השמש מטלה עד סרטן עד סוף כסלו ישר יהיו הימים
על הלילות כי מה שקרב מנקודת סרטן והיה יתרון היום על הלילה יותר
ובשאר המעגלים אשר הם בין משוה היום ועגול גדי [illegible] הקשת
אשר הוא תחת האופק מהקשת הנראה על האופק אם כן קשת היום
תחסר מקשת הלילה [illegible] אלו העגולים [illegible] יחסרו
הימים על הלילות [illegible] שלשה [illegible]
ממשוה היום כלפי גדי [illegible] קשת היום [illegible] הקשת
הלילה [illegible] אשר [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] השמש כמזלות
[illegible] בהיות השמש במזלות [illegible] חסרון
הימים על הלילות [illegible] סרטן [illegible]
עד סוף קשת [illegible] המזלות השמאליים
אשר הם [illegible] עד סוף [illegible]
[illegible]
[illegible] בהיות השמש בנקודת סרטן [illegible] יהיו הימים [illegible]
[illegible] העליה [illegible] העליה
ובהיות השמש [illegible] מזלות [illegible]
העליה [illegible] מזלות [illegible] העליה [illegible] יום [illegible]
[illegible] העליה
[illegible] העליה [illegible]

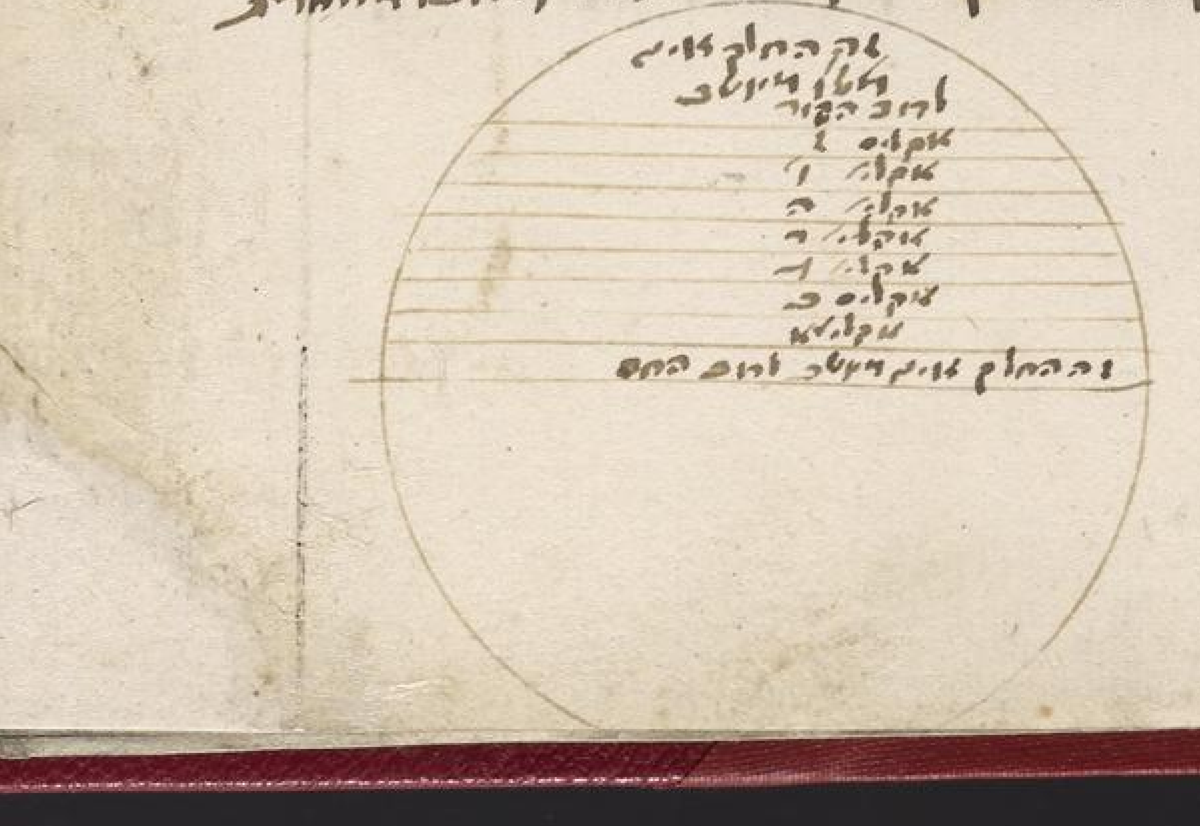
[illegible] הימים [illegible] הלילה [illegible]

באלו הימים/ מתחייב שיהיו יום ולילות שהוא מעת צאת השמש עד בואו
יהיה י״ב שעו׳ ביום וכן בלילה: והם אשר יקראום החשבוני׳ שעו׳ זמניות וכל
באורעינו/ אשר אינו שוה משוה היום קו׳ צפון קו׳ דרום יעריכון ויחסרו
הימים/ והלילות/ ויקצרו התוספת והחסרון כפי עליית המזלות ארוכי העליה
וקצרי העליה וכפי רוחב בנוס [illegible] ולא: ונראה שאמרנו כי השוכנים
תחת קו השוה והם אשר נכח ראשם לעגול משוה היום מתחייב שיעבור
השמש על הנקודה שכנגד ראשם בשנה/ פעם זה כאשר יהיה השמש על
נקודת טלה ומאזנים/ ושם יהיה ההפרשות קייציות: ועוד אחר זה יש שתי
נקודות שם יהיו ההפרשות חורפיות וזה כאשר יהיה השמש בראשי נקודות
סרטן וגדי ואז יהיה יתרון מרחק השמש מהם ומנכח ראשם ויהיה מדה
שקרם שאורך יומם ולילם לעולם שוים ויהיו רשומה ד׳ תקופות/ ב׳ קייציות וב׳
חורפיות/ ומתחייב שיהיה להם ב׳ זמני קייץ וזה כאשר יהיה השמש בכל אחת
משתי נקודות השוה או בקרוב מהם והם טלה ומאזנים/ ויהיו להם גם כן שני
זמני חורף וזה כאשר יהיה השמש בנקודות סרטן וגדי או בקרוב מהם ואולם
כאן שפקפקנו באורה ויהיו זמני החום והקור שוים/ והם במזג כי הזמן המשוער
אשר בין היותו קייץ אחר והחורף אחר הוא אצלם שני קייציות/ ושני חורפיות/
וזה דבר נ״כ [illegible] בספרו ויהיה י״ב ש׳ יהיה אצלו השוכנים תחת קו
השוה ד׳ צללים כי כאשר יהיה השמש בכל אחת משתי נקודות השוה הנה בכל
יהיה שיעור הצל מזרח ומערב וההפך בערב הדרום לראשון ובהיות השמש כנגד
היום אז יהיו שני השמשות שבות ביושר וזה כאשר יהיה השמש נכח ראשם צל
שני ובהיות השמש במזלות הצפוניים/ יהיה שיעור הצל מזרח לדרום לצפונו.
וההפך הוא כאשר יהיה במזלות הדרומיים/ כי אז יהיה שיעור השמש מזרח לצפון
והם בזהר ומערבם הכוכבים הקרובים/ אל נקודות הקטבים שלא יזרחו ויערבו
לקצת הקטבים/ אחר משוה היום ואשר נכח ראשם בין משוה היום ונקודת סרטן
מתחייב שיעבור השמש על נקודות נכח ראשם שני פעמים/ בשנה כאשר
שיתבאר והוא שכאשר יהיה על אחר שמרחקן ממשוה היום מרחק שוה
ויעבור על נקודות נכח ראשם שני פעמים/ בשנה כאשר שיתבאר הנה זה
יהיה אחר הדרומי/ ושני מכוכבים על שתי נקודות שמרחקם מראש סרטן
מרחק שוה הנה יהיה י״ב שיעבור השמש על נכח ראשם בהיותו בכל אחד
משתי נקודות אלו אם כן יש להם שתי קייצים ושתי חורפים/ וד׳ ההפכיות
וד׳ צללים כדרך השוכנים/ תחת משוה היום ובזה הרוחב הם המערביים/ כפי
המספר: ויש עוד שזה מאמר ופתלמיוס המחבר בספרו עבר הערביים/ כאשר כבר

באין לו רוחב כשעור שתי מעלות [illegible] ואשר נגבה ראשם הוא בעגול סרטן יתחייב
שיעבור השמש על נקודת נגבה ראשם פעם אחת בשנה והוא בהיות השמש
על נקודת תחלת סרטן כאשר שעה אחת ויום אחד לבד ויהיו להם צללים
כלבד בו אשר נגבה החמה הוא [illegible] וזה ראוי שיובן במה יהיה היום ויום
אחד לבד: אבל באשר [illegible] סביב עליהם [illegible] ואשר נגבה ראשם
הוא בין עגול סרטן והעגול [illegible] אז יעבור השמש על נקודת נגבה ראשם
לעולם יהיה [illegible] : וראוי שתדע כי אטמוספירה ארץ הקוטב
כלה [illegible] אחר עגול סרטן [illegible] זה הדרך [illegible] ונקודת [illegible] ראשון
ואשר להם [illegible] לכל [illegible] האור [illegible] על זה כי [illegible]
שאור על חלק אחד מששים עשר חלקי האור ואשר על [illegible]
רוב חלקו [illegible] אשר כשעור [illegible] יקרא [illegible] עם היום
רוב [illegible] אחר עגול סרטן [illegible] זה הדרך [illegible]
[illegible] חלק אחד [illegible] חלקי האור [illegible]
[illegible] אשר [illegible] כי לא יהיו [illegible]
[illegible] : וראוי [illegible] שאמר [illegible]
אשר [illegible] היום [illegible] ואשר להם [illegible]
[illegible] האור [illegible] אחר [illegible] היום : [illegible] ארץ [illegible]
היא אטמוספירה [illegible] בין [illegible]
[illegible] אשר בהם יהיה מקום [illegible] השמש [illegible] אשר
בהם יהיה מקום [illegible] : [illegible]
[illegible] הדרך יראה כי ארץ אטמוספירה [illegible] היום
[illegible] אחר [illegible] כי [illegible]
[illegible] ואשר נגבה ראשם הוא [illegible] יתחייב [illegible] אחר
נגבה ראשם [illegible] האור [illegible] יהיה אופקם :
ואז [illegible] אשר [illegible] על [illegible] האופק [illegible]
[illegible] יתחייב [illegible] העולם [illegible] האופק [illegible]
האור [illegible] זמן [illegible]
[illegible] האחת על האופק [illegible] האחת
[illegible] שבמקום הזה [illegible] על האופק [illegible]
אחת והוא [illegible] אחרת [illegible] האחרת :
[illegible] אופקם [illegible] כאשר יהיה השמש
[illegible] יהיה היום [illegible] כי [illegible]

יהיו השלשה חדשים ויזרח להם מבין הכוכבים מן הכסהר הזה ויחשב להם
לילה והחשך יתמיד בהיות השמש בגדי ובדלי כי אז יהיה הלילה ב' ח'
ואין בין יום ויום לילה וזה נראה לעין במחוזות האמיתיים ואשר נבח מהם המחוזן
עגולת המזרח היושב וקוטב השמאל יחתוך אופקם אצל המזלות [illegible]
ויקומו שמרחקם מראש סרטן מרחק שוה וכסבוב המשוה העולם [illegible]
ושאר החלק ההוא מהאזור על האופק בהכרח ומזה יראה להם כל זמן שיעבור
השמש בחלק ההוא הנשאר להם על האופק יהיה להם יום מתמיד ואין בין
לילה ולזה גם יהיה אותו החלק הנגלה של אופקם [illegible] ושיעור [illegible] יהיה להם
[illegible] אחר כל יום ואין בו לילה [illegible] יהיה החלק ההוא ושיעור ב' מזלות יהיה
להם ב' חדשים יום מתמיד ואין בו לילה וכמו זה הדרך דרך כל אזור המזלות
וכן יתחייב כי אותו החלק הנשאר להם כלתי נקודות אשר מרחקם
מראש גדי מרחק שוה ישקע [illegible] תחת האופק ובהיות השמש באותו
חלק הנרשם והשוקע להם תחת האופק יהיה כל לילה אחד ואין יום
להם כפי שיעור אותו החלק הנזכר וכל שאר המזלות יש להם זריחה
ושקיעה יזרחו להם וישקעו אחורנית הסדר מה שיראה לנו בגבולים המזלות כי
[illegible] על שורתם [illegible] והמזלות הנבחו
ואותיותן וישקעו אחורנית כי עקרב ישקע לפני [illegible]
בתולה והמזלות הנבחו [illegible] ישקעו כסדרן : ואשר נבח מהם הוא הקוטב
הצפוני יתחייב שיחתוך אופקם עם עגולת המשוה [illegible]
[illegible] יחתוך אזור המזלות [illegible] כן יתחייב שיחתוך אופקם אזור
המזלות [illegible] ושאר [illegible] האזור [illegible] האופק [illegible] האחר [illegible]
ולזה בהיות השמש בחלק הנגלה שהוא [illegible] עד סוף בתולה יהיה יום
אחד מתמיד ואין בו לילה וכן בהיותו בחלקי הנגלה להסתתר אופקם
שהוא [illegible] עד סוף דגים יהיה לילה מתמיד ואין בו יום ולזה חצי
כל השנה יהיה יום אחד מתמיד שהוא [illegible] עד צאת השמש עד [illegible] והחצי
האחרת יהיה לילה אחד [illegible] כל השנה יום אחד [illegible] :
ומפני [illegible] הסתר השמש תחת האופק לא יהיה [illegible]
הם שיעור [illegible] יראה [illegible] יום [illegible]
ואין בין לילה וזה [illegible] השמש [illegible] על האופק שלהם
[illegible] יום קודם זרח השמש על אופקים [illegible]
[illegible] מפני הראיה [illegible]
יום [illegible] עד הסתרו תחת האופק

ועד שאור השמש והתהפכות שעשון מ[...] כלתי מ[...]רי וממירים
בלחב ולתוך האויר שזה ושבין והולך אור השמש ושעשין: והתהפכו
כילוי השמש שם מתגלגלת: ונעלה חלק יותר מזה והאורי' אשר נעלה
להבין ולזה הוא יותר מוזר: **בחלוקת** האקלימי' שאמר שאחר
בהשוה הארץ והנה בינותר מהמשוה היום עד
שאמר שהאחר עובר מזרח ומערב על קטבי העולם הנה אין שם
העשוי' יתחבן זה אמנם בלתי מקומו' על זה שלכה ושואלין' ויחלקו
כל הארץ לד' רבעים' והאחד מהם הרבע שלנו המיושב ויחלק זה הרבע
מחציו שהוא העובר מזרחה ומערב בחציו שהוא משוה היום: וחצי שהוא
העובר מזרח ומערב דרך הקוטב הצפוני: ולא תחשוב שכל היות
כל זה הרבע מיושב כי החלקי' הקרובי' למשוה היום בלתי מיושבי' בעבור
החום הצורך המגביר שם ושוה נגד החלקי' הקרובי' אל הקוטב הצפוני
בלתי מיושבי' לרוב הקור ההווה שם ולזה אמר ונראה כי אמרו שזה
הרחק ממשוה היום ויבדל בין חלקי זה הרבע הבלתי מיושב לרוב
החום המגביר שם ובין החלקי' המיושבי' בזה הרבע ואמר שכן
עד שערכו אחר שזה המרחק מהקוטב הצפוני ויבדל בין חלקי זה
הרבע הבלתי מיושב מפני לרוב הקור ובין החלקי' המיושבי' אשר
לצד משוה היום: ובין שתי אלו הקצוות יצייר שבעה קוי' נכוחי' והנה
יתחשב שיחלוקו החלק המיושב עם שחיקו' אשר כבר קרם ז' חלקי'
הנק' אקלימים כמו שיראה בצורת הצורה והיא צורת האקלימי':
האקלים א' אומשיך אל מקומו' שהיום הארוך שלהם י"ג שעות
ומכה הקוטב בו י"ו מעלו' וחצי ורב אקלי' דיאמירואש
ותחלת זה האקלים הוא המקומו' שהיום הארוך שלהם י"ב שעו' וחצי ורובע
שעה ומכה הקוטב בו י"ב מעלו' וחצי ורובע ואחריתו המקום שיהיה
ארוך יומו הארוך י"ג שעו' ורובע ומכה הקוטב בו כ' מעלו' וחצי ומחצית
רוחב אקלים זה תנ"ו מיל' ו'ה' אקלים ב' אומשיך אל המקומו' שהיום
הארוך שלהם י"ג שעות וחצי ומכה הקוטב בו כ"ד חלקי' וחצי
ורב אקלים דיאסויאנש ותחלת זה האקלים הוא מאחרית האקלים העליון
ומגיע עד המקומו' שהיום הארוך שלהם י"ג שעו' וחצי ורובע ומכה
הקוטב בו כ"ז חלקי' וחצי חלק ומחצית רחבו ת' מאות מיל: ה' אקלים ג' הולך
אומשך אל המקומות שהיום הארוך שלהם י"ד שעו' ומכה הקוטב בו
ע"ל הזה ל' מעלות וחצי חלק ומשלשתו דיאקסנדריאנש: ורחבו מאחרית

האקלים השני עד המקום שיהיה אורך יומו הארוך יג שעות ורביע שעה ומוצב
הקוטב בו כ"ד חלקים ושלשים חלק והוא מהלך ש' מיל: האקלים ד'
מתחיל מן המקום שיהיה האורך שלהם יג שעות וחצי ומוצב
הקוטב בו ל"ו מעלות ושלשים חלק ונקרא רודוס ורחבו מאחרית האקלים
השלישי. עד המקום אשר יהיה אורך יומו הארוך יג שעות וחצי ורביע ומוצב
הקוטב בו ל"ט חלק והוא מהלך ש' מיל: זה אקלים ה' מתחיל כשיהיה אורך
יומו הארוך יד שעות ומוצב הקוטב בו [illegible] חלקים ונקרא [illegible]
ורחבו מאחרית האקלים הרביעי עד המקום שיהיה אורך יומו הארוך
יד שעות ורביע ומוצב הקוטב בו [illegible] חלק והוא מהלך [illegible] מיל:
זה אקלים ו' מתחיל כשיהיה אורך יומו הארוך יד שעות וחצי ומוצב
הקוטב בו [illegible] חלקים וכ' שלשים חלק ונקרא [illegible] ורחבו מאחרית
אקלים ה' עד מקום שיהיה אורך יומו הארוך יד שעות וחצי ורביע ומוצב
הקוטב בו [illegible] מעלות ורביע והוא מהלך [illegible] מיל; והאקלים ז' מתחיל
עד [illegible] שהיום הארוך שלהם יה שעות ומוצב הקוטב בו [illegible] חלקים
ושלשים חלק ונקרא אקלים [illegible] ורחבו מאחרית האקלים ו' עד
מקום שיהיה אורך יומו יה שעות ורביע ומוצב הקוטב בו [illegible] מעלות וחצי
והוא מהלך קפ"ה מיל: ואחר [illegible] ואומר [illegible] ארצות
ומקומות המישבות [illegible] כל אקלים [illegible]
כל ההתחלות שבין ראשית האקלים הראשון [illegible] האחרון ג' שעות
וחצי והתחלות [illegible] הקוטב [illegible] ומבואר [illegible] כל אחד
מהאקלימים והוא מראשית [illegible] היום עד אחריתו [illegible] הקוטב
[illegible] שאורך האקלים הראשון יותר גדול מאורך האקלים
השני ואורך האקלים השני [illegible] גדול מהשלישי וכן [illegible]
אורך מהאקלים [illegible] זה המרחק [illegible] היום
אצל אורך האקלים הראשון יותר גדול [illegible] וכן כאשר [illegible]
הגדול [illegible] יתבאר שההתחלות [illegible] האקלימים [illegible]
שעה לאורך [illegible] האקלימים הוא [illegible] הארץ אשר [illegible]
[illegible] והם [illegible] ושער [illegible] שעה; השער ד' [illegible]
[illegible] [illegible] אופן אחר [illegible]
בן [illegible] והוא [illegible] והאופן [illegible] אשר
רחוק הארץ [illegible] ולא יעבור על [illegible] הארץ [illegible]
[illegible] אשר [illegible] קרובה על [illegible]

דרום והנקודה הנכחית אשר הדרומית יותר תקרא נבחרת העתק השמש ממערב
למזרח הם שנים האחד האמצעות ובגלגל היוצא מרכז אשר תנועתו כפי [illegible]
[illegible] בקרוב והאחת היא יותר מאומות והיא תנועת גלגל [illegible]
קוטר גלגל המזלות והאשוה תנועת גלגל הככבי הקיימים והיא בקרוב מעלה
אחת [illegible] תנועת במספר תנועת בגלגל המזלות [illegible]
בן [illegible] ועבור גלגל המזלות בשלשה יום [illegible] דברים [illegible]
[illegible] : וכל אחד מהככבים [illegible] השמש [illegible] והם המשוה
והנוטה וגלגל הקפה : [illegible] הירח הוא אותו אשר מרכזו עם מרכז
הארץ ובשטח הקו הלקוחי [illegible] האחד נוטה [illegible]
והחצי [illegible] דרום : והנוטה יחתוך המשוה בשני מקומות ואלה החתוך
תקרא [illegible] כי היא [illegible] באמצע [illegible]
החתוך אשר תנועת בו הירח מדרום לצפון [illegible] תנין והחתוך
האחר אשר בו תנועת מצפון לדרום [illegible] התנין [illegible] הנוטה
והמשוה [illegible] אחד מהככבים הם [illegible] : [illegible] משוה
[illegible] היוצא מרכז וחוץ [illegible] הלקוחי [illegible]
בשטח אחד : וכל ככב [illegible] השמש [illegible] גלגל הקפה והגלגל הקפה הוא
[illegible] קטן אשר [illegible] הככב ומרכז גלגל ההקפה [illegible]
[illegible] גלגל הנוטה [illegible] האר[illegible] מרכז הארץ [illegible]
[illegible] ההקפה האחת [illegible] והאחת [illegible] הנה הנקודה
[illegible] עבור [illegible] הנקודה [illegible] ממערב
[illegible] וכאשר הככב יהיה קרוב לכל אחד [illegible] יקרא
[illegible] והקשת העליון אשר בין [illegible] וכאשר הככב [illegible]
[illegible] והחלק [illegible] גלגל ההקפה [illegible] אשר בין [illegible]
וכאשר יהיה הככב [illegible] אור [illegible] יותר [illegible]
[illegible] אור [illegible] : [illegible] השמש [illegible]
הארץ הנה [illegible] כדור הארץ יאיר [illegible] השמש [illegible]
הארץ [illegible] והנקודה הנכחית [illegible] השמש [illegible]
הנה כאשר תהיה הירח [illegible] בראש או בזנב [illegible] או בנקודה
הנכחית [illegible] השמש [illegible] הארץ תהיה בין השמש והירח [illegible]
הארץ [illegible] הירח [illegible] לירח אורה [illegible] השמש [illegible]
[illegible] האורה [illegible] ויהיה [illegible] בראש [illegible]
[illegible] יהיה [illegible] יהיה בכל הקרוב [illegible]

ותמיד יקרה בעבור זו קודם לן: והנה אמר כי כבר נגוד הירח לעיני כוכבים
לכוכב החמ׳. ולא דבר הנקודה הנזכרה. ולשמש אין ההכרח שכבר נגור
יקדר הירח לעולם כאשר תהיה הירח כנגד לכוכב החמ׳. ולקרוב להם
תוך הגבולות הג׳ ימים וכו׳. הלקוי בעת המולד עם השמש שתהיה הירח
בין מכוונין ומן השמשות תשרר ומה אור השמש ובנה האופן יקדר
השמש לא שישרר ממה האור אך ינער ממה, אשר הוא הירח בינינו
ובין השמש ונתבאר כי תמיד לא יהיה לקות השמש כי בראשי
הירח כאשר בא בצורה הנזכר: ודע כי כשיהיה לקות הירח הנה
הוא כבר נודע אבל כאשר יהיה לקות שמש בא בחלקים
אחר הנה לא יהיה בחלקים אחר לעולם: ואם יקרה
אשר המחלוקת הנזכרה בחלק מה מחלפים
ואולם החכמים ונחלקו בחקירתן
עד שכתו. שמו הלקות מה שהוא
די לנו בזה: וכאן נשלם מה שרצינו
להעתיק בעזרת המגן ומשען
צדקו יאדיר תורה ולהאדירה
בחודש טבת שנת קט״ו
לפרט האלף השש׳. וה׳ יזכני
להשלים ונתן להם. ולהשיגן
ולאור ולאור ספרו
אמן ונזכה בביאת
הגואל אמן
אמן סס״ס

[illegible]

אמר המחבר יוחנן בן מאמר העבר מורה הנבוכים יהלום על פנים הנאמרי על קצת
המאמרות וסודותיו הוסר מסוה מעל ישנים ויאורו עיני כל ערום ומשכיל · ואם
הלשון קצרה וקלה הוא מצער היא ותחי נפשי · והנה העירני המאמר ההוא בהיות
שיעורין שעלים לפני לדרוש ולחקור קצת מן העניינים המועילים בהבנת הספר
ובפרט במאמרות קצת מפי סופרים ומפי ספרים על כן אמרתי אכתוב מעט מן
העניינים ההם ומען תהיה לו למשמרת ומי שימצא בזה דבר מתוק ידע כי
מפי אחרים קבלתיו · ואם ימצא בו דבר שאינו מתוק ידע ויאמין כי מידי הוא
היותו ולא יתלה שגיאותי באחרים ·· ואני השלושים כלם יחלוק
לשני מינים והם שלשים שאינם [illegible] ולא כן [illegible] והם הבורין [illegible]
הספרדים · והם שלשים שהם [illegible] ואין [illegible] הוא דבר שלא [illegible]
רחוקים · ארוך ורוחב ועומק וזה המין [illegible] יחלק לשני מינים והם [illegible]
בלתי מורכבים מן ד׳ יסודות · והם הם החמשה [illegible] הגלגלים והכוכבים והם [illegible]
מורכבים והרכבתם מד׳ יסודות ויחלקו לד׳ מינים והם הדומם והצומח והחי והמדבר
ונדבר על [illegible] אחר כן נדבר על הגלגלים [illegible]
ואין הראשון המאמר כבר הביא הדומם כזהב ונחשת וברזל וזולתם ובמים ובחלקי [illegible]
[illegible] ונקראו דומם בעבור שלא [illegible] בהם לא כח שיגדל מעצמו
[illegible] ואין בדומם כח מזון על אחד ואחד מד׳ יסודות אשר
[illegible] שמשכן יחדל ד׳ היסודות ושוכב על אחד ואחד ומורכב מיסודי
[illegible] ואין השני הוא הצומח מאומות [illegible]
[illegible] מד׳ יסודות בדומם אלא [illegible] בהם כח הצמיחה ומכח
על הדומם [illegible] העבודות הנמצאות עצם שלהם [illegible]
[illegible] מן הדומם ונקרא זה הכח העצמי הצומחת אשר מזונה שלא
[illegible] והגלגל והאויר [illegible] ואין ספק שכל [illegible]
[illegible] ואין ספק כי [illegible] שהם מעורבים מד׳ יסודות [illegible]
[illegible] יותר מיסוד העפר וזה בסבת הגלגל מאויר והתפרגן [illegible]
[illegible] האחר [illegible] מן העולם אחר [illegible] שהוא יסוד העפר [illegible]
[illegible] אחר [illegible] יסוד האויר והאש [illegible]
[illegible] האויר ההוא העולה [illegible] בעצמו והם מן [illegible]
[illegible] מיסוד המים [illegible] וזאת הסבה היא [illegible] העץ והיות [illegible]
[illegible] שהוא [illegible] והנחת האויר [illegible] על המים · [illegible]
[illegible] הרכבתו [illegible] לא היה כטבעו [illegible] על המים · ומפני
[illegible] היום לא [illegible] רק [illegible] הדבר [illegible]

ולהוסיף יתנים שלא יראו הכונה אחר שרפתם קרוב לענין הראשון ·· דין
הגלגלי הוא המתנועע בתנועות ושבטות וכנים ויתר בעלי חיים והסבה אשר בין
אלו יסודות כחומר והנפשות כצורה נפש הצומחת מתנועת אלו לשינויות בהם כמו הבן ב
ואמנם על התנועות והוא צורת בעלי חיים בהשואת אשר הנפש האור והאתבד
וכמו שבאו אל התנועות ונקרא זה הכח נפש התנועות והוא אשר ממנו שעמו ולכן
המשכתו אם הידועים הראות והשמע הריח והטעם והמשוש וכמו התנועה
המקומות הרצוניות · דין הרביעי אמר המדבר והוא אין האדם
ואין ספק שישנו מן ערוב הד' יסודות ונפש הצומחת ונפש התנועות שהד'
אלו לשינוי כמו הדברי ואמנם על יתר בזה והוא צורת האדם בהשואת אשר
הנפש האור הויתו והוא הבדלתו מיתר כח ונקרא זה הכח נפש המדברת
ונפש המשכלת על אמרו הראשונים האדם יש לו שלש נפשות הצומחת
והתנועות והמשכלת · ועל דרך האמת היא עצם אחת המקבלת אלו הכחות

פרק שני בענין פעולות נפש הצומחת ואמנם בבעלי חיים היא ב
בטבע לא בכונה ורצון ולא בחירה כי היא צ' בתנועות
שלקיים אשר קראוה נפש טבעית ואמנם כח הזן וכח המגדל וכח המוליד כמו ה
וכמו אלו הכחות שאשר הוא כח הזן הוא הכח המעמיד הגוף שיהיה זה ומשך
אלו מה שיאותו ודוחה מעלין מה שיזיקהו והרופאים חלקוהו לד' כחות והם
כח המושך וכח המחזיק וכח המעכל וכח הדוחה למותרות ועל אלו הכחות ישלם
כח הזן והוא מן שאין עבר אבה עד יום מותם ·· כח המגדל הוא הכח המגדל ה
הגוף כשיש רחקין קבה בארך ורחב וזה הכח שגין להם עד הגיעם לה' שנות לכ
שערים ואחר כך יעבור הכח הזה והם ושארו עם כח הזן לבד ולכן הכחות
האלה הם צריכים להעמיד אישי המין בשלמות ורק מין אחד ·· וכח המוליד ד
במראה הוא הכח הצריך להעמדת המין והוא הכח אשר בטיפת הזרע לחדשה
הגוף הדומה לאשר ממנו ומכאור הוא שפעלת שלש הכחות האלה אינם
בכונה ורצון רק בטבע · ופעלת נפש התנועות היא בכונה ורצון ואמנה חמשה
החושים והם חוש הראות וחוש השמע וחוש הריח וחוש הטעם וחוש המשוש
חוש הראות הוא הדק והנכבד שבכלם על כן הוא משיג ומשיג בשעור רחוק יותר
משאר החושים וזה מבואר וגלוי כי בראותך אויר מרחוק לא תשמעקולו ··
ואחרין חוש השמע והוא רק לא שיג מרחוק מעט חוש הריח ואחרי חוש הריח
וגם הוא משיג מרחוק מעט ואחר חוש הטעם וחוש המשוש שהם חושים גסים
ולא ישיג אלא כשיהיה עד הדבקם בהם ומגעם אותם · וחוש המשוש אין לו
ויותר דק הוא שאינו לו לא שמחה ויתר החושים יש להם לו מקום אבר

וחוש המשוש

יכר מאחר הקולו אותו · החוש המשותף האחד הרוח האחד למושג העין ומאחד
ובכלל ה׳ הרגשות שהוא כמו מרכז באמת ומשם · התפשטות אחד ואחד במקומו המיוחד
לו וגם ישובו כלם כאשר הנקודה אשר באמצע העגולה היא הסובב לכל הקוים היוצאים ב
ממנה אל הקו הסובב כמשל כן שרשי הרגשות באמת ומשם יצאו לשם ישובו ולזה
ההרגשות הם חיצונות והם ע׳ כמו פנימיות · החיצונות נקראות בכלל הרגש והפנימיות
דמיון והוא כח המדמה אשר כפי החכמים תמיד · וביאור זה כי ההרגש החיצון
כמו הראות והשמע רואה הדברים הנראים ושומע הקול בשומע וההרגש הפנימי
והוא הדמיון משיג העצם ההוא ומצייר אותו ותופס תבניתו וצורתו בדמיונו עד
שכשיסורו החקוקים שם ולא יהיה לו היה זכור הדבר שיראה או הקול שישמע
כשחוזר ורואהו או שומע אותו פעם אחרת אך הדמיון אשר יצייר העניינים מצד
ההרגש וחקק תבניתם ושיעורם עד שיותר בדמיון על כן הכיר אותם בפעם הי
האחרת · וכן מיתר ההרגשות · כי לא אחת ולא שתי הרגש כמו המצייר העין ה
המורגש כאשר הוא וחוקק תבניתו בדמיון ושומר אותו עד כי ישוב בפעם ה
האחרת · ובעבור של ההרגשות הם שבעה אל מקום אחד והוא המדמה יש בכח
הדמיון להרכיב המוחשים קצתם אל קצתם כמו שיראה אדם אחד לבן שהוא מ
משורר והנה השין וצייר בדמיון המראה והקול ויבא שזה הקול הנשמע הוא מן
האדם הלבן הנראה והוא הדמיון ההרכבה והיה נראות לו להכירו בפעם אחרת כשיראהו
שזה הוא המשורר · וגם לו שישמע אותו הכיר כשישמעו שזה הוא הלבן גם לו יראהו
מבלי שהרכבת שני המוחשים והרכבתם קצתם על קצתם מצת ההרגש ההם
נראית חקוקה בדמיון · ודע שאין כח המדמה הזה יכול להשיג בעצם אחד
הוא ה׳ עניין מתכונת המוחשים והרכבתם קצתם על קצתם מצת ההרגש · והשני
שמירת המוחש׳ ושמירת הרכבתם בדמיון אחר העלמם מן החושים ומזה
הדברונות · והשלישי הוא שמתעורר להחזיק הדבר המדיקן ולדמות המון ת
לו כי מצאו שהכיר בדמיון הדבר ההוא המדיקן או המשתנה צריך שיהיה בכח
אחר שיעורר אותו להחזיק הדבר שבצוה לו שבוא עבה או ולטן או הדבר שכמו ה
לו שהוא עושה ואז המן יבוא האהבה והשנאה והאכזריות והרחמנות ו׳רשם
והרצון והמונע בהם · וכל אלו שלשה עניינים אשר יכלו מן הכח המדמה הם נ
מתלוים לרוב כמעלי חיים מהם כמות ויפעלות הנפש המרגשת ובריחות הבכם
מן הרוב כשמצאו חמור או כמו כלב שאין ומחקק תבניתו בדמיונו והיה עכשיו
וזכר אותו וכן חקק בדמיון בכלב שהרגיש כחוש האוכל מצת שניהם והרכיב
שני המוחשים יחד ונשאר הרכבתם חקוקה בדמיון אחר העלמם ואקרבת מן שין
והיה בזמה או עכשיו והכיר מן המחר קמו ורוזן אשר ראהו הכיר שזהו הקיום

התפלשו

והכעס

המישוש

והמדמה ומתעורר בכח המתעורר אל ברוח ומפני זה יהבה הבהמה את הולד שלה
היא מפעולת כח המדמה · וזה שיתחבר לך הוא שכח המדמה הזה הוא מתעסק
תמיד בפעולת החוש · ואשר הוא מקשיב לו בשינה ולעשור בדמיון תמונתם ותמונתם
אך במות בטול ההרגשות בשעת השינה הוא למדמה הצורות החקוקות ומהפכות
בדמיון וזה שכבר הרגיש במקין ויתחדש הכח ההוא בו עד שיהיה נדמה לו הענין
כאלו הענין עכשו מה הרגיש החוש על כן החלומות רובם הנם מן הענינים
שכבר הרגיש במקין · ואחר אשר מארץ פעלת נפש המרגשת בכחותיה והיא
המתפשטת לכל כח נכבד בנפש המדברת אשר פעולתיה בבחירה והוא שכל ה
האנושי המיוחד במין האדם · השכל המעשי והוא

[illegible]

שכל מעשי ושכל העיוני השכל המעשי · הוא אשר יבחר בו
האדם הטוב מן הרע ויאמר לקראו דעת או חכמה והשכל העיוני הוא אשר יבחר
בו האדם הטוב מן הרע ויאמר לקראו דעת האמת מן השקר והוא השכל האמתי
ועבר תחלה על השכל המעשי · ונאמר כי הוא נחלק לשני מינים האחד מן השכל אשר
בו ישתכל האדם בדברי הרעה ועשותה איך יעשה לעשותו כמו העצים והאבנים
ושכבי המלאכה אשר בעלי המלאכה ואין ספק שזה הכח אין דבר מורם לו באור
בזה ענינו שהוא במעלת כח המדמה שבאדם כמו שאמרנו עתיד לבאר בפרק
שאחר זה · ואין ספק כי שהשכל חייב שיהיה זה המין מן הכח שאינו כמין ה
האדם לפי שהאדם [illegible] ואמנם ואלמשין ודירתו בו בזה הכח המחובר
כמעשה התבונות השני הוא אשר בו יבחר המדות הטובות בכבוד ובמאמין
חסידים והשכל והבחירה ומושג בהם · וירחק בו מן המדות הרעות כקנאה וגאוה ורעות
ונקמה ונטירה וכונתו בזה ויאמר כל אלה טוב ורע לא אמת ושקר כי לא יאמר הקנאה
שקר וכבוד ההורים אמת · אמנם יאמר מעשה הקנאה רע ומעשה כבוד ההורים
טוב · ושני המינים האלה מן השכל המעשי הם תקון הגוף או תקון הנפש אך
המין האחרון הוא נכבד מן הראשון והוא קודם לו במעלה והראשון הוא קודם
בטבע וקודם בזמן ובמאמר או במעלה המעלות הקדמונות כתוב בפרק נפרד
אשר העיון אותם החכמים הקדמונים · ונשוב לבאר ונאמר השכל העיוני הוא
אשר בו ידע האדם האמת מן השקר והוא אחרונה ומדרגת המדרגה הראשונה הוא ב
לו הכח אשר ישיג בו האדם המושכלות הראשונות הם הדברים שלא ישיגו ואף
על אמתתם והם מטבע הידיעות כמו שידע כל אדם שהכל גדול מן החלק והחלק
החלק כל קטן מהמורכב גדול מהם ושלא יתקבצו שני ההפכים בנושא אחד בעת
אחת וכיוצא בהם והם החלות לחכמות אשר הם ראשית דרכי הפלוסופיא והמדרגה
האחרונה יעולות לראשונות והם אין עולות שניות אין שלישיות או רביעיות או יותר

כפי שיצטרך הענין להקדמות רבות ולפי שכלם הם מלאכות ולא שיעות יקראו של המקבל
ובו ידע האדם מהות המושכלות בתנועות הגלגלים ומהלכם ומספרם ומציאות היסודות
ומשלו בהם. וזו היא המדרגה השנית מהמבחרות שיצטרך עליהם מופת ויקראו מושכל
כבתם. המדרגה השלישית היא הכח אשר בו לא ישיג התחלות הדברים וצורתם העצ
העצמיות ומפשיט בכלל הצורות מן החומרים הגשמיים אותם ולא יתאחד שכל עם הצורה
המופשטות ויקרא כח זה והשכל כבר יתאחד. המדרגה הרביעית היא השגת הצורות הנפ
הנפרדות מעקר ומציאותם ואין צריך להפריד אותן כי הן בעצמם נפרדות מהחומר והם
השכלים הנפרדים והם נקראו השכל הפועל. והשגתם תהיה כמו כן לו הצורות הנפרדות רק בשכל
הפועל שהוא אחרון שבשכלים הנפרדים והוא המשפיע הצורה מן הכח אל הפועל והוא
התחלות שלו המתפעל כמו שענין השמש אל אור דברים המאורים ומשפיעים מגיע
העין מן הכח אל הפועל שמשימים האדם מוקוב העבר האור יהיה בן העין רואה
בכח והדבר הנראה צריך להתבונן יהיה נראה בכח ובאשר יפגע אור השמש אז יהיו
הדברים המאורים ועשה העין מן הכח אל הפועל ויהיה רואה בפועל והנראה.
יהיה נראה בפועל ובהשיגות מן הכח אל הפועל יהיה כענין השמש ואחר שהקדמתי זה
זה הדבר הנראה צריך להתבונן וזה היתה כמו לצאת מן הכח אל הפועל והוא כענין
השמש כן שכל האדם ומשכיל בכח ובצאתו מן הכח אל הפועל ישיג הצורות ומפשטות
מחומריהם ואחר יעלה למדרגה אחרת וישיג הדבר שהוא סבת צאתו מן הכח אל הפועל
והוא השכל הפועל אשר הוא סבת שלו המתפעל וזו היא המדרגה העליונה שבשכל
והוא שם זו הגעת ההתחלות שהוא של הפועל אז שידע והוא כי לא ישיג זה
כי אשר הוא משנה דבק במחור שאר השכלים אשר למעלה משכל הפועל לא יש
הסבה הראשונה והוא הבורא ית' אשר לשכל האנושי להשיג מהם כלל ומהות
אך מציאותם ומציאות הבורא ית' לבד שהם שכלים אשר לא להשיג ברכי המופת
על מציאותם וקדמות והוא מן המדרגה העליונה שהזכרתי ודע שהשכל העיוני
כשהוא תקון הנפש כי כבר בארו החכמים כי השכל לא יעלה בלות התקון בעבור שאין
צריך לתקן. הוא תולה בתקון הכחות הנפשיות לשלמותה שיגבר זה הכח מעיוני
ומזיק כח דם והוא קנית חיה שלא יעלה בלות התקון עם היות גם מציאות אחרות זו
חוקות וקבלות האמונות וכבר ראו הנביאים השלמות הנפש בכמה מקומות ע"ד
זה כמו החכמים באמרם צריקים כ' ולפי במדותם קראו אותם. והשכל
המעשי בלא הוא קודם מעצם וקודם מן השכל העיוני בעבור שהוא תקון. והעיוני
הוא תקון בנפש ואין ספק שהם לא ישלים אדם ערכי שלימות הנפש כבר השכל
המעשי הראשון. וגם הם לא ירחיק מן המדות המגונות ומחלי התענוגים הגופנים
אשר ירחק מהם כבר השכל המעשי הראשון לא יוכל שכלו לצאת מן הכח אל הפועל.

המעשי

והנה הדמיון בצורת אדם יותר שהנפש המשכלת אשר לו ומתעלים מעלות השכל
בן עולם ומורה כי השכל המעשי הוא כסולם לעלות ולמדרגת השכל העיוני אשר אין
תכלית הצלחה כאשר אמר המשורר ראשית חכמה יראת ה' שכל טוב לכל עושיהם
תהלתו עומדת לעד ... ירא ... חכמה ומוסר עונות
היא יראת ה' היא עזיבת המעשים המגונים ובחירת המעשים הטובים
כאשר אמר אדון הנביאים ע"ה על המצות המעשיות ליראה את ה' אלקיך ועל
המעשיות המטיבות לאדם ומשמשי השלם והדבר הוא אמת וכפי דבריו והחכמה
חכמה ומות שכל ותוספת ביאור לפי שאין לך אדם ומורה יותר על היצירה
המדות ... חכמה ... השכל המעשיות וכן בכל דבריו מה
יראת ה' היא השכל המעשי והוא אמרו שכל טוב לעשות לכל עושיהם ר"ל
השכל הטוב לכל עושי מצות המורה ... כי מן המעשים יעלה אל העיוני
וכפי עושיהם שכבר פקודי ה' ישרים ומעלה מאור ומשכל ...
ואחר כן ... הנמשך אחר השכל המעשי והוא השכל אחר
... השכל ... קיים לעד והוא שאין תהלתו עומדת
לעד ... שהוא ... אשר ... עד
וכן ... כי החכם ... מאור והתקין ...
... והתקין ...
אשר ... עד והנה ... על צורת
הצורה ... על צורת החומר ... החומר והצורה ...
... האדם ... הנפש ...
על צורת האדם ... על צורת ... הוא ... ודע כי
ודע כי אין פעולות נפש הצומחת אשר באדם כפעולות נפש ה
הצומחת אשר בבהמה ... ומפני הצומחת
אשר באדם פעולות טובות ונכבדות יותר ומפני הצומחת אשר בבהמה ולא עוד
אין האומות וכן פעולות כח המדמה אשר הוא באדם והוא מן הנפש המרגשת
כפעולת כח המדמה אשר בשאר בעלי חיים ... האדם ... התכונות ...
... אחר שאין בכח הבהמה לעשותן ... היה ...
לפי מה שאין האדם צריך ... אשר ... בכח השכל המע
המעשי ... כח המדמה וכח המתעורר ... ואותו
ומעלה ... השכל המעשי לפי שאין ... כח ... באדם ומפעלות
הנפש ... ר"ל מן הכח המדמה והמתעורר וכן ... המעשים ...
ובחירת המעשים הטובים הוא מן הכח המדמה ר"ל מן הכח המתעורר אשר

15

דומה וזה ומאמר כי אין צריך להאריך בביאורו וכן מה שהוא אשר בו
שיגיע כן שמירות עתידות הוא משלימות הכח המדמה וכבר הודיעך הרב
המורה צדק ז"ל שלמות כח המדמה יצטרך ועניין גדולה להם שהנביא יודיע
עתידות בעניינים מעשיים וכן יורה לכל דרך הנהגות רבות טובות ומעשי ·
ואין כן השכל הפועל אשר הוא סבת גבולתו וכן אין הענינים יותר
כי אם שהשפע של הפועל יבא על הכח השכלי אשר לו וידיעתו יותר
המושכלות כלו בתמים כל הקדמות ומופתיות ושפע הכח השכלי ההוא
שיגיע על כח המדמה בעבור הדבקם יחד ויתחזק כח המשער הבדו וכח המדמה
בעבור שיקבל שפע ... עד שיורה עתידות ... שאין ... המשער
לדעת אותם וכן יורה הנהגות טובות ומעשיות מחזק כח המדמה אשר בו אשר קבל
מההלקי במושכלות השכל שלו והתפעל · ומאמר שכח המדמה הוא כח
מתנועת גלגל בלא ספק ... להשיגו מן השלמות ... הדברים שיהיו
נשאים הוא מדמה אותם נשאיים ... הקוים והנקודות על דרך משל שיודע
שאינם נשאים ויצייר האדם בקולמוס על תמונת דבר נשאי מבלתי שיהיה ...
להשיג דבר נשאי · וכן הכח המדמה מקבל השפע ההוא הנבדל יצייר השכל הפועל
שהוא כבר ... שאין הוא ... עומד ... ומדבר ... ואין עמו
ודבור ומראה אותם בצורות על דרך משל ... וכן ... שיודע ...
הנהגות טובות והנהגן בהם ... ולא שתהיה ... ודברים ההם
... ושאין ... והתבונה של הפועל ... תבנית ...
בכח השפע הנכבד על הכח השכלי אשר ... יתחזק הכח ההוא עד
שיתבאר ... הכח השכלי והדמיון מבלי
שהוא ... קרוב לדמות אל השכל אשר ... כאשר ...
יקבל כח השכלי השפע ... על ... ולהשיג ...
... ואחר כן ישפע השפע ההוא מן השכלי אל המדמה עד שישיג עתידות
והנהגות ...
... שפע השכל ... ·
פרק
...
הדמיון וכן השפע השכל הפועל כי ... השכל ומדבקות ...
שאין ... דברים שאינם נשאים ...
... מן ... אותם · והדמיון מבלי שהוא ...
מל זה דבר ... מן ...
... והשכל ... הצורות מן החומרים ... שאין להם
מציאות רק בחומר כן הדמיון יפריד המקרים מן הגשם ... אותה ... שאין

ומקרים ומציאות רק בגשם כהלבן והשחרות שהם מקרים ואינן קיימות כמו הקוים
והשטחים שהם מקרים ואינן בגשמות אין להם מציאות כלל רק בגשם הנושא אותם כי
הדמיון יפריד אותם מן הגשם על כן הלבן והשחרות יותר מוחשים מן הקוים
והשטחים הם דברים מדומים כמו שהנקודות הם מושכלות ודע שהשכל האמתי
לא יחשוב בציורו אך ימשך אחרי מציאות הדבר בעצמו כמו שיצייר בשכלו מציאות ת
השכלים הנפרדים ומציאות הצורות הנשואות בחומרים או שיצייר מציאות
שני היסודות העליונים שאינם מושגים בחוש לרוב דקותם · והנה יש לנו
מציאות מנושאים חוץ לשכל והוא מציאותם החוק ויש להם מציאות בשכל כי ה
השכל ישיג אותם מציאותם בציורו כמו להם נושאים חוץ לשכל ויש להם עוד
מציאות ג' בדבור ר"ל שיובן כשפרשנו מציאות הדבר ההוא המצוייר ב
בשכל וכשהדבור ההוא ימשך אחר ציור השכל ההוא אותו מה שבשכל לעולם
לא ישיג רק ענינים נושאי המציאות על כן אותם שאינם מצויירים בשכל מה
שהם מושגים בפיהם נקראים ודברים ר"ל שאין שם רק דבור לבד לא שיהיה
ענין ההוא העוד מציאות בשכל ולא שכן שאין נושא חוץ לשכל ואמנם יהיה
מציאות לענין ההוא העוד בציור הדמיון וידוע שהדמיון לפעמים ישוט ·
ויצייר דברים שאינם נמצאים כלל או יצייר תבנית דברים הנמצאים בהפך
תכונתם כמו שיראה האדם מרכב מן סוס ואדם וכו' והם בלי ספק בזה דייר
ולפעמים ימשך הדמיון אחר מציאות הדבר ואז יהיה ציורו אותו כמו שיצייר
בדמיון צורות המוחשים ואיכותם כאור הגשם מבחוץ וכמו שיצייר בדמיון
צורות הגלגלים ותכונתם וכן תבנית הארץ וכמותה אחר שנתברר לו הענינים
ההם בדרכי המופת שהוא מכח השכל ויהיה אז ציור הדמיון נמשך אחר הכל ת
השכל ובפרט ציור ההוא כי השכל לא יצייר הכמות והתמונה שהם מקרי
הגשם · ואמנם יכנה המופתים הנמצאים לאמת הענינים ההם והדמיון אחר
כן יצייר תמונת הגלגל וכמותו ויעבור אותם בדמיון ונמצא שהדמיון יצייר
אותם בשני דרכים כשימשך בציורו אחר ההרגש החיצוני או כשיגיע אליו ה
ציור ההוא מצד המופת השכלי · ואמנם ציורו לא ימלט ממקרי הגשם לעולם
· הנה התבאר לך כי הדברים הנמצאים האמתיים נמצאים מנושאים חוץ לשכל
ונמצאים בשכל וגם נמצאים בדבור וכל זה יהיה שיהיו שלשתם יחד יהיו כלם
אמתיים וימשך הדבור אחר הדמיון והדמיון אחר מציאות הדבר · ויש דברי
אמתיים נמצאים שאין להם מציאות כלל בשכל והם מקרי הגשם תמונתו וכמותו
ויש לאלו מציאות במקומם ומציאות בדמיון אבל זה חוץ לשכל ונמצאים גם
כן בדבור ויהיו שלשתן אמת וימשך הדבור אחר הדמיון והדמיון אחר

אחר למציאות הדבר כאשר הוא אין כן שיקנה לו הציור הזה ואלה ההקשות הראשונות
כן שיקנה לו אמר המופת השלם כאשר יאמר · והדברי' שאינם מאמתים אין להם ו
מציאות כלל או כשל והמין השלישי אשר יש לו שיקנה הזה מציאות בדמיון במאמין כי
המין לעשותו יוכל או יאמר אחר המציאות ויש דברים ג"כ שעשויים בשכל ואין לו ם
מציאות כלל לעשותם חוץ לשכל הם הדמיונים ושאר הכלים הנמצאים שעשאן המין המדמה
ואין הנקבצים בשכל אחד ואין מציאות לקבץ הזה כלל הנה שזכרתי בבאור זה לפי שראיתי
לשון חוץ לשכל במקומות מן המאמר הבא מורה המבוסס ולא ראיתי זה כראוי זה וזכת ח
קבלת כלם תמצאן בזה הפרק (·) שתי הדברים האמתיים
לא מופת ולא ראיה וראיה ומיעם המוחשות והמפורסמות
והמקובלות והמושכלות הראשונות · המין הראשון המוחשות והם הנודעים לנו בא מח
מחמשת חושין וזה המין מבואר אין צריך להאריך בביאורו · והמין השני הם המו
המפורסמות והם המצות השכליות שהסכימו עליהן כל האומות או רבם כמו שנודע לנו
שכבוד אב ואם והטבת הבריה וכולם בהם טוב ומעשה הגנבה והגזלה רע כלי
משמוד המופת על זה כי הכרח המופת יחייב להאמין האמת ולהרחיק השקר לא לעשות
הטוב ולהרחיק הרע אך ידעה האדם בעבור שהסכימו רוב האומות וקצת הבהמות
השלום עליהם ואלו הם הנקראים מפורסמות וקצת מצות התורה הם מזה המין והם
תקון הגוף ותקון הנפש הקבוץ המעשי והם מצות מעשיות · המין השלישי המקובלות ת
והם הדברים שיצטרך אלא להשתמש בהם ולאמתם במופת או להכחישם במופת ולא זה
יהיו נודעות אל זה המקבל אלא המופת כי אין שלם ומשל רק וסמך [illegible]
קבלו אותם מחכם אחד שהוא מרוצה אצלו שנתבאר לו במופת או [illegible] האמת
מאשר כאשר קבלנו אנחנו קבלה הרבה מציאות השם ואחדותו והמשכות הנבואות ומאמרי
רבותינו ע"ה והאמונה בו ואין ספק שאי שנתבארו לו כלם במופת הוא יותר שלם
והכבוד אך בעבור שלא שהמופת על הדברי' הנעלמים האלה הוא דבר קשה להמון וצריך
אדם אל הכנות אחרות ולשעות רבות ומסרם אדון הנביאים ע"ה ואמן מצותיו יחבק
כדרך הקבלה ונעבל זה אין ראוי לאדם להשכיל ולחקור כל זה בשכלו עד הגיעו אל אמתת ם
וגם המאמין ג"כ בקבלה המאמתות עד שיהיו נודעות אצלו אלא המופת ומצד הקבלה
כאשר אמר המאמר ע"ה אודה אתה בכל לבב בסוד ישרים ועדה לפי שהם מורים
מציאות ה' ומאמין בו בכל לבב לפי שאין אצלו ספק במאמתות זה אחר שנודע
אצלו בסוד ישרים והם ישרי לב שלמים כלם מן המשכיל השכל רבות שהתאמת אצלם
מציאות הבורא ית' במופתים נאמנים והוא אומר סוד שהגיע להם מה שם כמאמר
השכל השכל כאשר אמר הכתוב סוד ה' ליראיו ומאד ועדה והודיע שנתאמתו אצלו
ג"כ מציאות הבורא ית' כמו שנתאמתו אצל העדה והם ההמון שנודע להם מצד הקבלה

כאלו יד׳ כמו שאמרו ונשאר שהוא לפי הקבלה הוא סוד ה׳ ל[illegible] לקבוע [illegible] במושכלות
הבית ההוא ·· ונאמר ונשאר כי אין המקובלות אצל קצת מבני הנעלים
מושכלות מבחינות הפעולות כמו שקבל עניינם שאינו [illegible] ועניינם שאינו להרחיק
המכם אחד אין מגביל אחד ולא נתפרסמו התועלת בהם בתועלת כמו שקבלו [illegible]
מצות הרבה ומעלות ומדות הנביאים ע״ה שלא נתפרסמו לכל האומות בלשונם [illegible]
והפילו וכונת בהם והמצות השמעיות כ״ז שאין כמו רק קבלתו לבד ואין ספק שלא
כל המצות ההם טעם והוא ע״ה טעם אין [illegible] הגבורה ותועלת גדולה [illegible] אשר
[illegible] שנתפרסמו לכל האומות כגנבה וגזלה ורציחה וכבוד הורים וכיוצא בהם יקראו
מצות שכליות [illegible] השכל המעשי אשר באדם והוא אין [illegible] שהוא אין
קדושות [illegible] השכל העיוני השכל שהוא שכל על דרך האמת ·· וכן אין המקובלות
אצל קצת כאין המורגלות כמו שקבל מורגל אחד שלא [illegible] ויאמר שם
יום אחד בתקופת תמוז שלא יום ואין בו לילה כלל או יום אחד בתקופת טבת שלא
לילה · ואין בו יום כלל [illegible] הקבלה שקבל ממנו והוא אין
כן ואין ספק כי [illegible] המופת [illegible] בדברים ההם ··

ואין הידוע הם המושכלות הראשונות [illegible] כמו האין אמת ושקר או טוב ורע
כמו שהוא קשה המורכב שהוא [illegible] שקר או [illegible] שני הפכים בנושא
אחד בעת אחד שקר [illegible] והחלק וקשה המורכב [illegible] אמת ואלו
הם מושכלות ראשונות שלא ישער האדם [illegible] במופת [illegible]
[illegible] ואלו הם המושכלות שניות או שלישיות או
[illegible] והם החכמות המופתיות [illegible]
[illegible]
[illegible] הקדמות [illegible]
[illegible] המופת [illegible]
[illegible] עדיים [illegible] על פי
הקדמות רבות [illegible] המושכלות והם מצות [illegible]
[illegible] טוב ורע [illegible] המושכלות [illegible]
[illegible] כמו מצות [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] או המושכלות [illegible]
[illegible] עליהם רק טוב ורע [illegible]
אין המפורסמות [illegible] עליהם טוב ורע [illegible] עליהם אמת ושקר [illegible]

מן המקובלות והוא לפי שאין הקבלה לא תהיה מצד המעלה או מצד העיון כאשר ביארנו

פרק ד׳ שמע הספור החכמים שארבעה יסודות תחת גלגל הירח ושמו
כל אחד מהם לפי מקומו את חבירו ולפי מעלות אל כדי · היסוד ה
הראשון הוא האש והוא חם ויבש בטבע ואחריו יסוד האויר והוא לח וחם בטב
ואחריו יסוד ~~העפר והוא קר ויבש בטבעו~~ יסוד המים והוא קר ולח בטבעו :
ואחריו יסוד העפר והוא קר ויבש בטבע · והוא העומד באמצע אשר הוא שפל ה
המקומות מצד ומקיף וכל אלו היסודות אין בטבעם להתנועע כי אם כשימריח ושבע
כל אחד מהם בהיותו בהכרח שלא במקומו יתנועע לשוב אל מקומו הטבעי ת
התנועה ישרה בעבור שהיא קרובה והטבע מכריחו לשוב בדרך קרובה כאשר
ימשך העפר או האבן בהיותם על האויר או על המים בהכרח לא ישקוט עד שובם אל
בסור המכריח מעליהם וכן המים בהיותם על האויר בהכרח אם כתיולדם
שם מן העננים ישובו רק ישרה למטה אל מקומם וכן טבע יסוד האש לעלות ולמעלה
כאשר תראה השלהבת העולה מן העצים שהוא מגביה למעלה מן האויר עד הגיעו
למקומו הטבעי · וכן תחת האויר בהיותו תחת המים לעלות למעלה מן המים
כי אם תקח לך חרס זה ותכסם אל עד שיהיו מלא אויר ותשקיעם בכח תחת
המים יעלה למעלה מהר כסור המכריח מעליו וזה בסבת האויר אשר בתוכו
והוא יברח הכלי אשר אשר מיסוד העפר לעלות עמו · וכן המים מתוך הים
תוך הארץ הם עומדים ומתבקעים הארץ ועולים למעלה והולכים אל הים שהוא מקומם
הטבעי · הנה התבאר כי טבע היסודות להתנועע כל אחד מהם עד הגיעו
למקומו הטבעי · ומבואר הוא שזאת התנועה המוגבלת לא היא מטבע ולא
מצד וכונה ונראה הפילוסופים האמיתיים שחומר אחד לכל ארבע יסודות והוא
קבל ארבע צורות אשר נבדל בהם האחד מחבירו · החלק הראשון מן ה
החומר קבל צורת האש ואין לזה הצורה שם מיוחד רק אשיות כי החום זה
היסודות אינם צורות העצמיות רק הם איכות העצמים בטבע אחר צורתם
החלק השני קבל צורה אוירית ונהיה בה יסוד האויר ונמשך אחרי השני
איכות והם החמימות והלחות · החלק השלישי קבל צורה
מימית ונהיה בה צורת יסוד המים ונמשכו אחרי השני איכות והם הקרירות
והלחות · החלק הרביעי הוא האחרון קבל צורה עפרית
ונהיה בה יסוד העפר ונמשך אחריה שתי איכות והם הקור והיובש
וכל ארבע יסודות הדק מהם ומקיף את העב ממנו כי האש הוא הדק והדק שבכלן
והעפר הוא העב והעכור שבכלן והאויר הוא דק בערך אל המים ועב בערך
אל האש וכן יסוד המים הוא עב בערך לאויר ודק בערך לארץ וכל זה היה

עי

יסוד האויר והוא חם ולח בטבעו ואחריו

כן

למטה

טבע

היה בטבעו כל אשר קרב החמר אל המקיף והוא הגלגל היה ראוי להיותו זך ודק ומה אשר
הגלגלים זכה ודקים וכל אשר רחק מן הארץ המקיף היה מטבעו להיות עב ועכור.. וכן
הארבע איכיות היה להם בטבע מי טבע התנועה להיות מולידה חם וזה ממרכז שהוא
אם התנועע במהירות יתחמם העפר וכן אם תנוע דבר על דבר אחר במהירות יתחמם
הדבר ההוא מן אשר הנעת עליו מה שהנעת. ונודע שהגלגלים הם סובבים במהירות
סביב ארבעה היסודות ומפני זה היה בטבע היסוד הקרוב לתנועה לקבל חמימות
מהם והיה בטבע היסוד הרחוק מן התנועה והוא העפר להיותו קר בתכלית הקרירות
ונודע גם כן שהחום המופלג והקרירות המופלגת יולידו יובש על כן היו שניהם יבשים
ויסוד האויר היה ראוי להיותו חם אך לא כחום האש וכן יסוד המים היה ראוי להיותו
קר אך לא כקור העפר ולפי שלא עבר עליהם לא חמימות מופלגת ולא קרירות מופלגת היה
בטבעם להיותם לחים והיה האחד חם ולח והאחר קר ולח.. ודע שיסוד האש נחלק
לשני חלקים החלק העליון הוא יותר חם ויותר יבש מן התחתון. ואמנם יסוד האויר הוא
נחלק לשלשה חלקים החלק העליון הוא חם יותר להדבקו מאש על כן הוא יבש לטבעו ואם
הוא לח כערך אל האש. החלק השני והוא האמצעי יש בו מעט חמימות להתרחקו
מיסוד האש על כן הוא קר ולח.. החלק האחרון והוא האויר ההווה על הארץ והדבק
בו היה ראוי לפי הסברא להיותו קר יותר מן החלקים אשר עליו ומן העגן כמו אשר
קרבה למעלה תמצא הקור גבר עליו ועל זה מפני אור השמש המתפשט על הארץ
ומתהפך לשון ההוא למעלה מפני עבי הארץ וקרירותה ויחמם האויר ההוא הקרוב
לארץ והארץ. והחם ההוא אשר הוא מקרה לארץ אינו דומה לחום ה
הטבעי אשר בה כי היסודות כתנועת הגלגלים מתגשמים קצתם בקצתם וירדו חלקים
מן האש ומן האויר ומן המים אל העפר עד שתהיה הארץ מורכבת מארבע יסודות
וכמות החם שאינו טבעי הבא על הארץ מחוץ אינו דומה חלק הארץ האש אשר בה
והוא הקיטור היבש העולה על הארץ כי כן נעלם כל חם שאינו טבעי הבא על הארץ ואינו
אשר הטבעי מן הדבר ההוא כאשר חם האש כששולט על העצם אינו דומה העצם ב
ההוא הטבעי אשר הוא החם הטבעי אשר בהם ד' מעלות. והעשן ההוא ראוי לה
להיותו יבש בטבעו. וכן חם האש המגיע אל המים אינו דומה החם הטבעי אשר
בהם והוא אד העולה מן המים אלא שהוא לח יותר מן הקיטור העולה מן העצם להיות
האד ההוא מעורב מאש ומים וזה מבואר ועולה מן המים היורדים מן האד ההוא כ
כשנקשה אל כסוי הקדרה ובדרך הזה יעלה אור השמש אינו קיטור מן הארץ והוא
יבש ואד מן המים והוא לח על כן בהיות האד ההוא לח על גבי האויר ההווה על הארץ
ויפגשו אותו קרירות האויר האמצעי יותך מן האד ההוא חלק המים אשר בו וישוב
לארץ החלק הנשאר כלו מן האש והאויר לא יוכל לשוב למקומו הטבעי כי מעורב

שהנפש מורכב מן הגוף לא יוכל לקבל מעלה לכבודו וגבול הגבולות העצמים אשר החומר והצורה הוא [illegible] עד
תכלית חלק האמצעי מן החומר אך הקצור אשר הוא כהכנה חם ויבש עולה לאותו ולקבלת עד
החלק העליון מן החומר שהוא חם ויבש ומזה ומשתים במוש לרוב דקותו ובכחו על החומר
העליון הם מתהפכים שם ופעמים וקרבתם אל מקום אחד ותנועה העליונה וטבע הם התנועה
ולהרכב אותו העצמים עלה נראה והם ופעמים בשעור [illegible] או כמעלה חלקית כמו שהתבאר בלוח
בספר אותות השמים · ונשוב אל דברינו ונאמר כי גבול החומר ההוא על האמת אשר הוא חם
מוכנו אין כח עד תכלית ההתהפכות עניין השמש ואין כח חלק קטן מן החומר ושלמה אחד ה
אשר הוא למעלה ממנה ומזה הוא האמצעי הוא קר בערך שלמעלה ממנו ובערך שלמטה ממנו והוא חם
וכן יותר מן התחתון לאותו עד מן האדם אשר בחומר התחתון העליון שם עם חמות שלו ה
השמש ונקרא כפי המכוונים עלה שיש עפר ושיש מורה על הקרירות ועפר מורה על הכובד
והוא ומקום התולדת הגוף לא שיהיו שם וגם אם לא יעלו ולמעלה כמו שאמר הכתוב ואמר יעלו ה
מן הארץ והשקה את כל פני האדמה עלה הדברים שלא יאמרו מים אם לא יעלו ולמעלה כאשר
שלא יעלה בעצם שיש למעלה מן החומר מים ומימים לא אלו שבשמים אם לא יתילדו שם וכן
אז הכתוב ויבדל בין מים למים · ונאמר כי עוד נשאר הוא
מורכב מחומר וצורה דומה המעלות · שבהם אל הגלגלים והמורכבים מהם
ונאמר נקראים פשוטים בערך אל המורכבים יותר והם בדומם וצומח וחי והמדבר ועניין
החומר בכלל שהוא שנדר מן הצורה המוחק הוא קבלה ועניין הצורה הוא הדבר המוציא
אותו אל הפועל החומר אשר בו היה מה שהיה ובו נשלם כל שב עצם שלם ונקבל בו מעלה
אחר ומהם חומר הגלגלים וחומר ארבע יסודות יקרא בלשון יוני היולי ובלשוננו חומר ראשון
וראשון והוא בכחותו בלבד ואל צורה · וחומר המורכבים יקרא חומר סתם והוא מבחינת
עומד ואינו נעדר ואל צורה שהנה יש לו אחד ואחד ומן המורכבים יסודות אשר הם הרכבן
כי שהם והם צורה ומוחדת אשר בה נבדל האחד מחברו אך נקרא חומר ומפני שלו מן
נעדר מן הצורה שהבינה אין עתה כלו וזה שהחומר הדומם הוא ארבע היסודות לו
וצורתו הוא הכח אשר עורכם וחברם וממנו וכן נהיה הדומם וזה שהוא וכן נבדל ואל אחד
ואחד מן המומחות הפשוטים · וכן הדומם אל ערוב ארבע יסודות הוא חומר ראשון וצורתו
הוא הנפש הצומחת אשר בו אשר בה היה הוא האילן מה שהיה ובה נבדל ממעם הדומם והיא
משלמת האילן ועשו וכן חי בבעלי חיים שצורתם היא הנפש [illegible] אשר
בה היא נבדל עצם שלהם ומעם החיות וחומר בה הוא ערוב ארבע יסודות ועם הנפש
הצומחת אשר בהם היא חומר לנפש החיות ומפני שהנפש הצומחת היא כחם אין לקבל ה
כח החיונית אשר היא צורה העצמיות והיה החיות שהיה עד שנבדל עצם שלו ממעלם האילן
וכן החומר במין האדם שצורתו היא הנפש המשכלת אשר בה נבדל ממנו בה וחומר האדם
הוא ערוב ארבע יסודות וכן נפש הצומחת החיונית עמה נפש הצומחת היא חומר

לנפש המשכלת שהם תאר' במהות האדם חי והשלמות צורה לפי שהחי סוג ר"ל כללי ומה
שנפש החיונית ג"כ באדם אלא שהיא משלמת אמתת האדם וצורתו עם שקבלה
צורת הנפש המשכלת שהם תוארי' במהות האדם חי והשלמות צורה לפי
שהחי סוג ר"ל כללי גבוה הכולל בה"מ ואם תאו' חי ומדבר השלמות צורה משות מדבר
שהוא הבדל ומדבר בה"מ הבדל עצמי ועל כן אמרו חכמים שכל צורה הוא מחומר ומסוג
ומהבדל. הנה התבאר שהדומם הוא החומר לצומח והצומח הוא חומר לחי והחי
הוא חומר למדבר וכל אחד מהם הוא חומר למדבר. וכל אחד מהם הוא קודם
לחבירו בטבע והוא אחד מחמשת הקדימות הנדרשות אצל החכמים והם קודם
בזמן וקודם בטבע וקודם במעלה וקודם במערכה וקודם בסבה. ובאור אלו
ההקדמות כאשר אמר קודם בזמן הוא הדבר שיקדם זמן מציאותו לזמן מציאות
דבר אחר משל תאו' שראובן הוא קודם לשמעון אחיו בזמן וזה מבואר. קודם
בטבע הוא כל דבר שטבעו צריך לחבירו ואין טבע צריך חבירו לו. ואעפי שלא
יקדם לו בזמן נקרא קודם לו בטבע כאשר תאו' שהאחד קודם לשנים בטבע שטבע ה
האחד לא יצטרך למציאות בה"מ ואין טבע בה"מ צריך למציאות האחד שאין יום ומהיה
מציאות ומציאות נפש החיונית היה האחד וכל המשכלת צריך זה התאו' שכה קודמים
בטבע לאין האדם וכלל החומר הוא קודם לצורה בטבע חוץ מן החומר הראשון | כל
והוא היולי שאין קודם בטבע לצורתו שאין מציאות לאחד מבלי חבירו וכן האחד
קודם חבירו בטבע לשנים שלא יתכן מציאות השנים אם לא ימצא האחד והאחד
יוכל להמצא זולתי השנים. קודם במעלה הוא כל דבר שמעלתו נכברת ממעלת חבירו
כאשר תאו' שיוסף הוא קודם במעלה לראובן אחיו לפי שהוא חכם ממנו ואעפי
שראובן יקדם לו בזמן וכן הצורה קודמת לחומר במעלה. קודם במערכה.
הוא הדבר שהוא מסודר ומקום ומכון לפני חבירו כאשר תאו' שמשון היושב שנ'
אצל הוא קודם ליעקב היושב שלישי לו ואעפי שיעקב אבינו יקדם לו בזמן ובמעלה | יוכן
קודם בעלה הוא כל דבר שהוא עלת חבירו ואי אפשר להמצא העלה מבלי העלול
והעלול מבלי העלה כמו שתאו' השמש הוא קודם לאור לפי שהוא עלת האור ואי
אפשר להמצא לשמש מבלי האור כמו שאי אפשר לאור מבלי השמש ושניהם יחד
בזמן אלא שהשמש קודם במעלה. ונשוב לדברינו ונאמר כי לשון חומר וצורה נופל
ג"כ בענין מלאכותי שאינו טבעי כאשר תאו' שחומר השלחן המעשה נהלת אחד וצורתם
המלאכותית אשר הוא תבניתם ותארם הוא הבדל ביניהם והיה זה שלחן וזה מטה
וזה דלת. וכבר כתב הרב מורה צדק ז"ל שלשון חומר וצורה בלשון העברי על הצורה
המינית כמו שאם בין שתהיה מלאכותית בין שלא תהיה מלאכותית כתואר בני האדם
שידוע שכל הצורות ההם דבר מקרי או דבר עצמי והם מציאות חוץ לשכל או בשכל וכו'

הצורה העצמיות אך ר"ל המתעצמות עצם המין ההוא היא [illegible] בשכל לא במוחש
ונקרא בה בלשון העברי שם וצורה העצמיות בעבור שהיא עצם המשלמת העצם ומעלה
וקראוה שם אלקים כאשר כתב הרב ז"ל ״ **פרק** [illegible] כבר בארנו כל [illegible]
נמצאי מורכב מחומר וצורה והם התחלותיו שם ·· ובארנו שענין חומר הוא ענין
כבחינתו מן הצורה שיקבל עתה ערך התחלות השלשות ההוות הנפרדות שלא והם החומר ר
והצורה וההעדר ובארנו העדר החומר מן הצורה הרצות שאם לא היה העדר על משל
נעדר מצורת האש העבר על שיקבל אחר כן לא היה העבר ההווה ומחודש אם היה קדמון
ולכן ההעדר ההוא הוא סבת ההויה ואין כל העדר התחלה שלא תמצא העדר צורת האדם
הסוס מן הכלל העדר התחלת הויית הויית הסוס שאין החומר ההוא היה [illegible]
עמות לקבל צורת הסוס אך תמצא העדר צורת הסוס מן הכלל [illegible]
הסוס שזמן הוא אחת מסבות הויתו וכן לא תמצא העדר צורת האפרוח מן העבר הוא סבה
להויתו אך תמצא צורה העדרה האפרוח מן הביצה הוא סבת הויתו · ואין ההעדר התחלה
מתחלת כי בהסרתו תהיה ההויה ר"ל בהסרת ההעדר ומשם החומר והצורה הם התחלה
[illegible] וענין הגשמים ומין הפשוטים שבהם כמו ארבע יסודות וגשם השמים ועניין
כל גשם מורכב מחומר וצורה ומלבד לך הדעת שהרכבת הגשמים על זה משם הראשונה
והיא הפשוטה שבהן היא הרכבת חומר וצורה לבד כמו בארבעה יסודות והגשם
השמימית שהחומר שלהם הוא פשוט ואין שם אלא הרכבת חומר וצורה · השנית
היא הרכבת ארבעה מינים מורכבין מן הארבעה יסודות והחומר שלהם אינו פשוט אך
אמנם הוא המורכב מהארבעה יסודות · [illegible] היסודות והגשמים ואם הם מורכבים
הם פשוטים בערך אלו וכן הד' מינים [illegible] כל אחד [illegible] מורכב מחברו כי הדומם
פשוט מהצומח והצומח פשוט מן החי והחי מן המדבר · ואת ההרכבה השלישית
מארבעה מינים אלו נקראת בפי החכמים הרכבה המזגית ר"ל שימזגו הארבעה יסודות
עד שיתפסד כל אחד מהם צורתו כמו העצה הכללית מן הדומם והצומח וכמו הבשר
האדם המורכב מד' יסודות · וזה המין מן ההרכבה [illegible]
[illegible] · [illegible] היא ההרכבה שכנית והוא הרכבת שני דברים שעומד כל אחד
והם בצורתו [illegible] כמו כל האדם המורכב מאברים וגידים ועצמות
וכל אחד מאלו [illegible] בהם הרכבת המזגית אך הרכבת השכנית היא שלמות בכלל [illegible]
[illegible] בכלל האדם · ואת ההרכבה היא הגויה [illegible] והיא משלמת [illegible]
המורכבים הרכבה המזגית הם הפשוטים בערך אל המורכבים הרכבה שכנית [illegible] הנה
אלו שלשה הרכבות [illegible] הנפרדים ואך הם [illegible] מחומר [illegible]
הרכבה [illegible] כל אחד [illegible]
[illegible] הם [illegible] והוא [illegible] כי אין זה הרכבה [illegible]

כי בידיעת עצמו ידע את כלם והמין מה שבגוף האדם שידע אחד מאותו ואין ספק כי ידיעת
מהות הנפש עלתה בידו ידיעת מהות העשר ומהות המשוה ומהות הזריעה ומהות הטבע ואחר
מי שידע מהות העשר אי אפשר שלא ידע מהות המשוה ומי שידע מהות המשוה אי אפשר
שלא ידע מהות הזריעה ומי שידע מהות הזריעה אי אפשר שלא ידע מהות הטבע כן ה
הענין בתאוות ומי שידע ויזכה מהות האדם וצורת העצמיות כבר ידע צורת כל ה
התאוות ומהות כלן כי הוא המורכב האחרון וכבר עלתה בידו ידיעת מהות האדם
ומהות החי ומהות הצומח ומהות הדומם ומהות כל היסודות כי כל הצורות האלה
הם נכללות במהות האדם כי הוא כל הפועל אשר שוכן בו כל הצורות והטבעים אשר
ומהות [illegible] בה אין עצמו יותר אחד כלם ואין זה הרכבה כמו כן ואחם
הרכבה [illegible] שהוא מתמצע אלה אשר מעלה ומטה [illegible] ואין [illegible]
ומתוך כל זאת עצמו שאין כן היה הוא והוא דבר אחד כמו שנודע שהפועל בפועל
והמושכל אחד [illegible] ואין [illegible] הוא סבת [illegible] ידיעה [illegible] והמושכל
אשר השכל בו את עצמו [illegible] שתי עניינים בכח וכל השלם
הנפרדים כל אחד מהם משיג עצמו ומשיג [illegible] עד השכל האחרון והנפעל
והפרדו [illegible] הוא מורכב שמשיג עצמו [illegible] אחרת בהתחלה
ואין הסבה [illegible] מעבר [illegible] ומושכל ומעלה [illegible] מורכב שבידיעת
עצמו ידע את כלם שכלם נכללים בו

פרק ו

עצמי כל המציאות
אם מציאותם [illegible] או עצם או מקרה וגדר העצם הוא כל
דבר שמעמיד [illegible] השלם [illegible] הענין הזה ובהפרדו יעדר העצם [illegible] ויהיה
עצם אחד [illegible] החי [illegible] הוא עצם האדם שהוא צורת העצמיות
ומהות אשר בה [illegible] ויהיה מה שיהיה וכן החומר הוא [illegible] והקדים עצם כי [illegible]
צריך [illegible] ואחת [illegible] ועצם נופל על שלשה עניינים על החומר
ועל הצורה ועל המורכב משניהם והוא העצם האמתי [illegible] האחרים
הם חלק העצם וגדר העצם [illegible] הוא כל [illegible] ואין צריך לו
[illegible] על ענין אחד [illegible] הגשם [illegible] החומר וצורה
[illegible] החומר [illegible] הצורה [illegible] שידוע שאין [illegible] החומר ועמוד
[illegible] הצורות הטבעיות הם נשואות [illegible] עליהם על [illegible] וגדר
הראשון וגדר המקרה הוא בהפך של גדרי העצם שהוא דבר שאינו צריך
[illegible] העצם ולא יבטל העצם בהפרדו [illegible] ואין לו [illegible] אלא [illegible] העצם
על כן [illegible] החכם [illegible] המקרה בטבע [illegible]
[illegible] עצם הוא נופל על [illegible] כמו [illegible] ונופל [illegible] על [illegible] שאינו
[illegible] כמו השכלים הנפרדים וזה הסוד העצם הוא [illegible]

הכ"ן

שהוא כלל עצם המקבל ההפכים כי אינו משתנה מעין שהוא בעצמו ומשתנה לקבל ההפכים אם
אישים לו פרטים כמו האדם שהוא כלל ראובן ושמעון ולוי והוא המין האחרון שאין תחתיו
אלא פרטים ואישים אחרים ואח"כ מינים שהם כמו כן מערך מה שלמטה מהם והם מין בערך מה
שלמעלה מהם אמנם העצם הוא סוג ואינו מין שאין כלל גבוה שיהיה הוא תחתיו :
והעצם יחלק לעצם גשמי ולעצם שאינו גשמי כמו השכלים הנפרדים והם אינם והגשמי יחלק לשאינו
צומח ולגשם פשוט והם הגלגלים . וד' יסודות ולגשם מורכב והם המורכבים מד' יסודות
והגשם המורכב יחלק לשאינו צומח והוא הדומם ולצומח והוא כל האחרים זולתו והצומח
יחלק לאינו חי והם האילנות והירקות ולחי והוא כל בע"ח והחי יחלק לאינו מדבר והם יתר
בע"ח ולמדבר והוא האדם והאדם לזה ולזה ולאישים על כן הוא המין האחרון . והעצם הוא הסוג

יג

העליון והאחרים הוא סוג ומין כי הגשם המורכב הוא מין לגשם סתם והוא סוג לצומח :
והצומח הוא מין לגשם וסוג לחי והחי הוא מין לצומח והוא סוג למדבר והמדבר הוא המין
האחרון שאין תחתיו אלא פרטים והנה כל אחד ואחד מהסוגים הוא מורכב ממין אשר תחתיו :
ע"כ הסוג הוא קודם בטבע למין . ונשוב לדברינו ונאמר כי המקרה המשותף לעצם הקודם הוא
ותשעה מקרים ואמרו שהם עשרה מאמרות עצם אחד ותשעה מקרים ושם שהעצם
הוא הסוג העליון כל המקרים הם סוגים עליונים ונסמכים שאחריהם וקבלת אורם ט' מאמרות
מן המקרים הם אלו . הכמות והאיכות והמצטרף והאנה והמתי והמצב ולו והקנין ומאמר
הקנין ושיפעל ושיתפעל ומאמר הכמות הוא מה שיקנה לאיש כמשה בעלות רחקים כמו אורך
הרוחב או העומק וזהו הכמות המתדבק או ממש אחד או שטח והוא כמות שאינו מת
מתדבק ואין ספק שהוא מקרה לעצם הנושא כי האורך והרוחב והעומק ...
והשלשות אינן עצם הדבר והמתואר ואין מעלותיו ומתמעט העצם הוא יכ' הוא דבר
אחד מקרי לעצם : ומאמר האיכות הוא מה שיקנה לאיש כמו החום וההתפעלות כמו
והנפשיות כמו הלבן או השחור הקור והחום הכעס והחכמה והרפואה והמתוק
והמר והמרובע והמשולש כן ואין האיכות לך כמשתנן מכל אחד ששור העצם הוא
הוא ומאמר הכמות . ומאמר המצטרף הוא מאמר מצרף לשני אחד עם לשני יתר
ולשני האחר כי יהיה מיחס אלו במה היחס שבין שניהם ויש לכל אחד מהם שם
יורה על הצטרפו אל ... משל זכרון המצטרף כמו האדון והעבד כי האדון יורה על העבד
והעבד יורה על האדון או כמו האב והבן האח והרע והגדול והקטן ... שהם מאמר
הכמות ומאמר האיכות כמו שאמרנו הם ג"כ ויהא המאמר בכל זה כי יתחברו בו הלוק
קטן וזו השעה גדולה וצריך שיהיה זמן כמו האדם קטן מצד אל האנשים אחרים
וכן כמו השעה גדולה צריך שיהיה זמן מן השעות האחרות . אכ"כ אחד מהם מודיע
שהוא מצטרף אל חברו וזה המאמר מעצמו שאינו מקרה שיהיה כמו כגון העצם הוא
מקרה המשיג לעצם אבל יחסין לזולתו והעצם מתואר בו   ומאמר אנה הוא

כמשל הקנין במלבושים לאדם ואחד מהם כלו שלו בשלמותו וזה המאמר ג"כ המשיג
שהם אשר יחובר לאלה ולא שיהיה מקרה שוה מעצמו וכן הקדמון או הראשון הוא אשר
המאמר שהוא קדמון או ראשון בזמן עם היותם ג"כ קדמון וראשון ממאמר המצטרף שאמר ך
שיהיה זמן כן קדמון או ראשון מן השלשים אחרים   מאמר האנה הוא כמשל הקנין ב
מקום ולמקומו שהוא שוכן עליו כאומרך פלוני יושב בבית או בעיר וזה המין ג"כ אינו
מקרה כשהוא כמו העצם אך הוא משיג העצם אשר יחובר לאלה   מאמר המצב הוא מה
כאומרך שעמידת הקנין ונכח המקום שהוא בו שיהיה תמיד פלוני במקום פלוני והוא מאמר
האנה וצריך שתדע אשר ומשנהו בזאת המקום מלו תמיד שעומד או יושב או שוכב
ונשען על פניו וכולו כה"כ כי חלקי [illegible] המכונים סבב חלקי מקומו ישתנו לפי השתנות
המצבים ויהיה הראש מדבר על דרך משל במקום שהיו כן הרגלים והרגלים במקום שיהיה
מדבר ויהיה כל [illegible] ישוב על כל מקומו המכון סביבו   מאמר לו הוא מאמר
מאמר הקנין במוכנו או קנינו אחר הדבקות ואינו נעדר ממנו והוא יאמר מקנין נעצם
שדין בהעתקו כאלו תמיד כמו שעבר שהוא מיוחס אל העבר והוא קנין אחר זולתו אלא
שאינו נעדר ממנו והוא אחד מקניניו והוא לו או כן כלומר שאחרות ואורך ורוחב
שהם כן לו שהם נלוים מעצם וכמאמר הקנין מאחר ומאמר שהוא ואזה המין שהוא
מיחס אותו במקומו נאה שהוא דבק אותו כשהתייחס ההוא   מאמר שיתפעל ב
כאומרך העצם כאחד בשנוי והשנוי יוצא והעצם אשר עצמו והוא שיפעל צורה
ולכל צורה עד שתשתנה ישוב עצמו אחר או שהעצם יעמוד בעצמו ויוצא בו שנוי
מקרין כמו שתשתנה שערו והיה גדול והקטין או קטן והגדיל וזה השנוי הוא או מצד
הכמות או שתשתנה תכונתו שיהיה לבן והשחיר או קר והחם וזה השנוי כלו מקרה
מצד מקרה האיכות וכל אלו השנויים הם מתפעלים מעצם והוא דבק מעצם והנה
חוץ לו כמור דע כי כאומרך העבר הוא הרי הודעת ענין המיוחד והוא מאמר
העצם   אך כאומרך עצם העבר שתשתנה וקבל צורה חיונית עד שנעשה מאמר העצם ר
הודעת המקרה המשיג לעצם בהשתנותו מצורה לצורה והשנוי הוא המקרה המשיג לעצם
וכן כאומרך האדם חי מדבר הוא מאמר העצם אך כאומרך עצם הדרגה יותר
מצורתו וקבל צורה חיונית היא מאמר שיתפעל   וכן כאומרך שהוא ארוך או רחב הוא
מאמר הכמות המשיג אך בהודיעך הפעלות   הכמות בו שיהיה קצר ונתארך הוא מאמר
שיתפעל   וכן כאומרך העצם שהוא לבן או שחור או קר או חם או חכם או גבור הוא
מאמר האיכות אך בהודיעך הענין הקנוי ממקרה למקרה והפעלות המקרה המחודש
בו שיהיה שחור ולבן או קר והחם או סכל ונתחכם כל אלו הם מאמר שיתפעל   וכן כאומרך
פלוני השוכן במקום פלוני הוא מאמר האנה המשיג אך בהודיעך הפעלות האנה בו שהיה
במקום פלוני ונעתק ושב הוא מאמר שיתפעל   וכלל מאמר שיתפעל הוא השתנות

עצמו

עם שתשתנה צורתו
שהיה בצורת [illegible]
ונעתק שהם [illegible]
בצורת [illegible] והשנוי
[illegible]
[illegible]

העצם

העלם מענין לענין או בענין עצמו או מענין מקרה וכל ההפעלות לשני · ומהו שיפעל הוא כח
במורך העלם הפעל כלים המתפעל אחר והשינוים הנזכרים כי כל מתפעל יש לו פועל ואותו שני [illegible]
לו ואותו השינוי בלא ספק כאלו תאמר המים הקרים החמים וקבלו החמום הוא השינוי וההפעלות
השינוי בענין מעצם המים והוא בחמום אותם הוא הפועל בכח השינוי ההוא · ובמורך
שהוא חם הוא מורה האיכות · וכן במורך הוא מחמם בכח אך במורך הוא מחמם כי
בפועל ופועל המים בשינוי ההוא המתפעל בכח הוא ומורה שיפעל · וכן במורך הפעל
וכן החמום הוא נחמם עד שיהיה שלו וכן בכח או בפועל כלומר ההיא הוא השינויים
וההפעלות הנעלם מעצם כענה שלו המתפעל והשל המורך שלו וכן בכח או הפועל
הוא הפועל בו השינוי ההוא [illegible] שלו וכן בכח או הפועל [illegible] אותו
ומוצא השל האמצעי וכן בכח או הפועל הוא השל הפועל והוא אחרון שבשלים [illegible]
וכן במורך העבר [illegible] הוא השינוי וההפעלות [illegible] העלם
ההוא [illegible] הערה והוא השל הפועל הוא [illegible] אותו ופועל בן ההפעלות ההוא [illegible]
הדרך תמיד בלי מרכבת מיני השינויים המתפעלים כי כל מתפעל יש לו פועל ואותו [illegible]
[illegible] · וכן תמיד בצורות [illegible] כאלו תאמר וכן בענין ההוא המתפעל בכח ההוא
[illegible] שני ההפעלות ואלה ההוא במאמר הסוגות ובמאמר האיכות · והאומן כי
[illegible] ההפעלות ההוא הוא הפועל אותו · כלומר אומן הוא מאין האיכות כלומר
פועל בכח כי האומן ההוא · אך כלומר פועל בפועל הוא מאין שיפעל ·
אחר עיון · כבר בארנו בלי ספק שהשינוי וההפעלות שהוא מאמר [illegible]
שהפועל ימצא במרכבת ומאמרות במאמר העצם ובמאמר האיכות ובמאמר הסוג
ובמאמר האנה וכל השינויים האלה ומינים ומורה שמתפעל להם מן הענין · וכן ידוע
שהשינוי ימצא לעצם מצד מאמר המצב שישנה העצם [illegible]
שהן בחלקים אחרים [illegible] והאחרים במקום [illegible] אך מפני שלא יפרד כל העצם
ממקומו לא יקרא שינוי [illegible] כי השינוי [illegible] והם [illegible] מאמר
האנה בלי ספק [illegible] בלי מאמר האנה · וראוי לך לדעת איך ימצא השינוי
לעצם מצד המאמרים האחרים ומהו כי מאמר [illegible] שני [illegible]
בטבע אך במקרה [illegible] השינוי [illegible]
מצד [illegible] אך מצד [illegible] בטבע הוא במאמר העצם [illegible]
[illegible] מפני [illegible]
[illegible] בטבע [illegible] מפני [illegible]
[illegible] שהקניה הוא ומאמר
האיכות ומצד זה השינוי בלי [illegible] ומאמר האיכות · ומאמר המתי [illegible]
שני לעצם במורך [illegible] עכשיו תחת זה הזמן ומאחר תחת הזמן [illegible] כי השינוי

טבעו לא שתנה מהון לאין עבלה בכח ההיון ההוון הכו ומהוא עד הקצה ול ומאו' ומתי שהון
יתפס העצם או מין ההוות בכלל שני מין הידוע שהמין אין לו צורה ואין לפתגם אין
שני מאמר האחד ר"ל כי לא תמצא מאמר האחד ואין לעצם ומהמאמרות האחרים וגם עצמו השני
כן מאמר' לו לא ימצא שני לעצם כטבע רק מקרה שהם עלו לו שעבר לעצם לו לקרה
מה שעבר לא היה היו השני ההוון בעצמו רק אחר השער שאלו לו והשני שקנה ושעבר
כשהוא הווה הוא לו כטבע והוא מאמר העצם ואם קנה שני לעצם הענין בכלל
הוא מקרה ר"ל ומפני התחבר השער לו וכן תמר' בכלן ואולם שאין לשתף הם מאמר
האנה בקנינם אלו והשני הבו אלו ואחרים ר"ל אחר האולם שיש הוא לו מקרה וכן
מאמר שיפעל לא ישיג שני לעצם הפועל מפני שהוא פועל עתה ולא היה פועל ואחר ה
כי זה השני הוא מקרה לו כטבע שלא היה המוטע ונשאר רק אחר ומפעלו שלא ה
היו קרובים לו ותהיה פועל ותחלה כי זה השני גם כן הוא שהוא ומן החומר
המים בהתקרבם אלו והשני בהן ר"ל מה שאחר המים שהיו מקום רחוק ואחר ונעתק
אל מקום קרוב זה השני ר"ל מה שאחר ההוא ידוע שהוא מאמר האנה והוא לא יהיה מבלעם
ולא' מקרה ואם היה הפועל לתי הגשם כמו היה הפועל ידוע שלא השיגו שני
בעצם רק אחר נפעלין ר"ל החומר שלא היה ורק נמות ותחלה ולא שהוא ומקבל עתה
והשני ההוא ונגע להומר בעצם ושל הפועל במקרה אז אין שני אלא בו' ומאמר ה
ומאמר' המצב שהוא עבלו מאמר האנה כמו שאמרנו ודע שלא אלו השנים נקראים
תנועה ולפי דעת הרב מורה צדק ר"ל כאשר זכר מה שהחוקרים אקלפי דעת ה
ארסטוטלס אין תנועה במאמר העצם ולפי שענין התנועה הוא לדבר שמתחדש
ומעט ומעט אך שני העצם בפשוט צורה ולבוש צורה אחרת שנשלה כהרף [illegible] בלא זמן
שאין מתנועע בין ההעדר והקנין וזה העבר העבר וצורת העצם ואחר כן לבש
צורה מיוחדת שלא היה זמן שלא היה בין אל ההעדר אל הקנין על כן אין התנועה מאמר
העצם ואם יש כן תנועה הוא ואחר ומן החומר שידע שהוא ומתחדש ומעט ומעט
עד שיהיה ראוי לקבלת זאת הצורה ואחר התנועה על דרך האמת ומפני שהוא
סבה לצורה המחודשת הוא במאמר האיכות ולזה שתנועת שיבא החומר קודם הגיע
הצורה אינו הוא שני [illegible] ממן שזכר הרב מה שהחוק השני מהבויה והפסד כן
קדם לך והם השתנות ודע כי הגלגל הוא עצם [illegible] המקרים כמו רק
הכמות והמקרה [illegible] במקומו ומקרה האנה ומקרה המצב ולא ישיגו שני
לא בעצם ולא במקרים רק במאמר המצב שחלקי הגלגל ישתנו מקומם בהשתנות המצב [illegible]
הגלגל כמו תמר' שחלק אשר היה [illegible] שהוא ומתון בתקופת [illegible] ישוב ה[illegible]
שנה ומקומו בתקופת תמוז והוא כמו ישוב [illegible] ודע שכל הגלגל לא יחליף
מקומו על כן אין לו שני מאור ושני החלקים הוא בכל מאמר האנה כמו שאמרנו

הגלגל

שאם הבורא ית' לא ישיגהו שום דבר כי עצמו לא ישתנה כי שם העצם אינו רק בעצם גשמי
שיפרד לו שום דבר הרכבתו אך שום שאין גשמי לא יוכל להשתנות בעצמו אחר שהוא פשוט
ולא ישיגהו שום לא מקרה האיכות ולא מקרה הכמות כי כל אלו הם מקרים הנספחים על ה
העצם והבורא ית' אין לו זולת שישתנה בו גם לא ישיגהו שום דבר יחובר אליו שהוא
שום מקרה הוא בערך הנושא בעצם והנושא על ערך האחר כי אין זה יחס אמתי כי
בהסתלק הנשואות אחרית יתעלה יתעלה יסתלק היחס בינו ובין המקום תם ונשלם שבח
אמן תהלה לאל העולם ומהבורא אמן סליק

אשר שיהיה דבר [illegible]

[illegible] [illegible]

[illegible]

היה השכלות כברה לספר

[illegible] [illegible] שופט [illegible]

תברך [illegible]

הנה [illegible] בהבלך [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] זה הספר [illegible] [illegible] [illegible]

זה האלף [illegible] [illegible] א ב ג ד ה ו ז ח ט י כ ל מ ס ט ן

[illegible] ס ע פ ק ר ש ת

אשרי האיש [illegible] א ב ג ד ה ו ז ח ט י כ ל

נ ס ע פ צ ק ר ש ת

תברך אשרי האיש

א ב ג ד ה ו ז ח ט י כ ך

[illegible] זה הספר [illegible]

תברך נפש

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

זה [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] תברך נפשם [illegible]

אשרי האיש אשר | אשרי האיש [illegible]

תברך נפשם [illegible] | תברך נפשם [illegible] יעחד [illegible]

יעחד | [illegible] תברך נפשם

[illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] עד [illegible]

MONTE-
FIORE
MS.